

Provinciale Staten
van Limburg

Cluster STR
Ons kenmerk 2020/17511
Uw kenmerk -
Bijlage(n) 2

Behandeld G.C.M. Verbraeken
Telefoon +31 43 389 73 17
Maastricht 28 april 2020
Verzonden 30 april 2020

Onderwerp

Kader Internationalisering – Vernieuwend Verbinden over grenzen heen

Geachte Staten,

Hierbij bieden wij u het Statenvoorstel Kader Internationalisering – Vernieuwend Verbinden over grenzen heen - aan.

Gedeputeerde Staten van Limburg

voorzitter

secretaris

Statenvoorstel – 1 minuut versie

No: G-20-027

1 Onderwerp

Kader Internationalisering - Vernieuwend Verbinden over grenzen heen

2 Inleiding/aanleiding inclusief beoogd resultaat

De internationale oriëntatie van Limburg en de manier waarop wij om gaan met betrekkingen over landsgrenzen heen is een speerpunt voor de Provincie waarvan is gebleken dat het de duur van bestuursperioden overstijgt en dat kan rekenen op brede politieke steun. In voorliggend kader bevestigen we onze inzet en brengen wij de verschillende grensoverschrijdende aspecten van onze provinciale koers bijeen. Het kader is een leidraad voor onze internationale inzet en beoogt overzicht te bieden en samenhang te schetsen. Zo geven wij aan hoe wij omgaan met internationale relaties en samenwerking op het niveau van buurlanden, Europa en in de globale context en tot welke uitgangspunten dit leidt. De eigen inhoudelijke provinciale agenda is daarbij leidend in alle activiteiten die wij ontplooien.

3 Bevoegdheid

Het betreft autonoom beleid. Uw Staten worden vanuit uw kaderstellende functie gevraagd het bijgaand kader vast te stellen.

4 Voorstel aan Provinciale Staten

1. het Kader Internationalisering – vernieuwend verbinden over grenzen heen vast te stellen;
2. instemmen met het ophogen van het budget Internationalisering met een bedrag van € 600.000,00 (4 jaar € 150.000,00) uit het budget Intensivering procesmiddelen onvoorzien etc. om met nog grotere ambitie in te kunnen zetten op het versterken van onze internationale relaties en om initiatieven te ontplooien die de positie van Limburg in het grensoverschrijdende speelveld versterken;
3. de financiële consequenties te verwerken in de 2de Afwijkingenrapportage 2020.

5 Argumenten / toets duurzaamheidparagraaf

Samenwerking op het gebied van energie en duurzaamheid staat op de grensoverschrijdende samenwerkingsagenda. De duurzaamheidstransitie is een van de basiselementen onder de missies in het Missiegedreven Economisch Beleidskader. Dit Missiegedreven Economisch Beleidskader is een belangrijke inhoudelijke grondslag voor grensoverschrijdende activiteiten die wij ontplooien.

6 Risico's

Niet van toepassing

Statenvoorstel

No: G-20-027

1. Onderwerp

Kader Internationalisering - Vernieuwend Verbinden over grenzen heen

2. Inleiding/aanleiding inclusief beoogd resultaat

De internationale oriëntatie van Limburg en de manier waarop wij om gaan met betrekkingen over landsgrenzen heen is een speerpunt voor de Provincie waarvan is gebleken dat het de duur van bestuursperioden overstijgt en dat kan rekenen op brede politieke steun. Voorliggend kader bevestigt onze inzet en brengt de verschillende grensoverschrijdende aspecten van onze provinciale koers bijeen. Het kader is een leidraad voor onze internationale inzet en beoogt overzicht te bieden en samenhang te schetsen. Zo geven wij aan hoe wij omgaan met internationale relaties en samenwerking op het niveau van buurlanden, Europa en in de globale context en tot welke uitgangspunten dit leidt. De eigen inhoudelijke provinciale agenda is daarbij leidend voor alle activiteiten die wij ontplooien.

Het kader schetst een beeld van wat de relatie met de buurlanden en de positionering van onze provincie in Europa betekent voor Limburg en de inwoners van Limburg én van wat Limburg te bieden heeft. Het geeft verder aan waar de focus van ons handelen ligt. Naast het benoemen van strategie en kaderstellende uitgangspunten, beoogt het kader (zonder volledigheid te pretenderen) een resumé te bieden van de belangrijkste grensoverschrijdende accenten die deze collegeperiode worden gezet binnen de verschillende beleidskaders en de meest relevante instrumenten die voorhanden zijn om de beleidsdoelstellingen te realiseren. Ook biedt het kader een terugblik op het internationaliseringsbeleid van de afgelopen periode. In het kader wordt een indeling op het niveau van buurlanden, Europa en Globaal gehanteerd.

3. Bevoegdheid

Het betreft autonoom beleid. Uw Staten worden vanuit uw kaderstellende functie gevraagd het bijgaand kader vast te stellen.

4. Voorstel aan Provinciale Staten

1. het Kader Internationalisering – vernieuwend verbinden over grenzen heen vast te stellen;
2. instemmen met het ophogen van het budget Internationalisering met een bedrag van € 600.000,00 (4 jaar € 150.000,00) uit het budget Intensivering procesmiddelen onvoorzien etc. om met nog grotere ambitie in te kunnen zetten op het versterken van onze internationale relaties en om initiatieven te ontplooien die de positie van Limburg in het grensoverschrijdende speelveld versterken;
3. de financiële consequenties te verwerken in de 2de Afwijkingenrapportage 2020.

5. Risico's

Niet van toepassing

6. Toelichting / kernargumenten/onderbouwing

Grensoverschrijdend samenwerken is van wezenlijk belang voor onze provincie. Immers, ontwikkelingen in Limburg staan niet op zichzelf. Vanwege haar ligging maakt Limburg zowel economisch als sociaal, onlosmakelijk deel uit van een regio die meerdere landen bestrijkt. Steeds nadrukkelijker is Limburg door deze ligging en haar inzet een speler geworden op het internationale toneel. De internationale oriëntatie van Limburg en de manier waarop wij omgaan met betrekkingen over landsgrenzen heen is een speerpunt voor de Provincie waarvan is gebleken dat het de duur van bestuursperiodes overstijgt en dat kan rekenen op brede politieke steun. Voorliggend kader bevestigt onze inzet en brengt de verschillende grensoverschrijdende aspecten van onze provinciale koers bijeen. Het kader is een leidraad voor onze internationale inzet en beoogt overzicht te bieden en samenhang te schetsen. Zo beschrijft het hoe wij omgaan met internationale relaties en samenwerking op het niveau van buurlanden, Europa en in de globale context en tot welke uitgangspunten dit leidt. De eigen inhoudelijke provinciale agenda is daarbij leidend voor alle activiteiten die wij ontplooien.

Naast het benoemen van strategie en kaderstellende uitgangspunten, beoogt het kader (zonder volledigheid te pretenderen) een resumé te bieden van de belangrijkste grensoverschrijdende accenten die deze collegeperiode worden gezet binnen de verschillende beleidskaders en de meest relevante instrumenten die voorhanden zijn. De besluitvorming over de accenten in de beleidskaders en de in inzet van instrumenten vindt plaats binnen de desbetreffende beleidskaders en onder verantwoordelijkheid van GS. Ook biedt het kader een terugblik op het internationaliseringsbeleid van de afgelopen periode en wat dat heeft opgeleverd.

De wereldwijde corona pandemie veroorzaakt een immense schok in de Europese en de wereldwijde economie en kent grote gevolgen voor de internationale betrekkingen. De strategie en de uitgangspunten voor onze grensoverschrijdende samenwerking vormen blijvend een belangrijke rode draad door onze provinciale doelstellingen en activiteiten heen. Juist nu is het van belang om met nog grotere ambitie in te zetten op het versterken van onze internationale relaties en om initiatieven te ontplooien die de positie van Limburg in het grensoverschrijdende speelveld versterken. Hiertoe stellen wij voor extra procesmiddelen beschikbaar te stellen.

7. Afweging van alternatieven en motivering gemaakte keuze / toets duurzaamheidparagraaf

Het Kader Internationalisering – vernieuwend verbinden over grenzen heen- vindt zijn basis in de volgende uitgangspunten voor 2019-2023 die zijn onderschreven door alle politieke partijen in Provinciale Staten: “wij staan voor een inclusieve, open en participatieve samenleving... Verschillen tussen mensen mogen geen belemmering zijn voor deelname in de samenleving maar kunnen een meerwaarde hebben” en “Limburg neemt actief deel aan de Euregio's en in de Europese Unie”. De strategie en uitgangspunten in het kader zijn gebaseerd op de ambitie en focus op het gebied van grensoverschrijdend, Europa en Internationaal zoals verwoord in het Collegeprogramma 2019-2023 Vernieuwend Verbinden.

8. Relatie met Programmabegroting – financiële aspecten

Het Kader Internationalisering heeft betrekking op hoofdstuk 4 van de Programmabegroting: 4.1.7. Internationalisering.

Door het belang van grensoverschrijdende samenwerking voor de meeste provinciale beleidsterreinen heeft het Kader Internationalisering een brede doorwerking, in het bijzonder voor hoofdstuk 1 van de Programmabegroting: 1.1 'Investeringsklimaat', 1.2 'Innovatiekracht' en 1.3 'Onderwijs en Arbeidsmarkt'.

In de begroting is jaarlijks een bedrag van € 100.000,00 voorzien voor Internationalisering. Om met nog grotere ambitie in te kunnen zetten op het versterken van onze internationale relaties en om initiatieven te ontplooiën die de positie van Limburg in het grensoverschrijdende speelveld versterken, worden voor de huidige collegeperiode € 600.000,00 (€ 150.000,00 per jaar) extra procesmiddelen beschikbaar gesteld.

9. Juridische aspecten – deregulering

Niet van toepassing

10. Verbindingslijnen en andere visies

De strategie en uitgangspunten van het Kader Internationalisering heeft brede doorwerking in de grensoverschrijdende accenten die deze collegeperiode zijn en worden gezet binnen de verschillende beleidskaders. De besluitvorming over de grensoverschrijdende doelstellingen in de beleidskaders zelf en de inzet van instrumenten voor de realisatie ervan vindt plaats binnen de desbetreffende beleidskaders.

Het Kader Internationalisering staat in nauwe relatie tot de "Agenda PA voor Rijksoverheid, Europese Unie en buurregio's" (verzonden aan Uw Staten op 2 april jl (2020/12994)). Public Affairs is van toegevoegde waarde voor het politiek bestuurlijke netwerk, kennis van de agenda's van onze partners en voor het spel van "geven en nemen". De inhoudelijke focus van de provinciale agenda wordt bepaald door de beleidskaders.

Het Kader Internationalisering staat in nauwe relatie tot de Regionale Innovatie Strategie voor Zuid-Nederland 2021-2027 en de doorkijk voorbereidingen Operationele Programma's (mededeling portefeuillehouder verzonden aan Uw Staten op 14 april j.l.).

De Regionale Innovatie Strategie voor Zuid-Nederland 2021-2027 vormt de basis voor de Limburgse inzet voor het Operationeel Programma voor Zuid-Nederland 2021-2027 (OP-Zuid 2021-2027) maar ook voor de op te stellen Interregprogramma's en het Nationaal Strategisch Plan GLB, alsook voor onze inzet in Vanguard Initiative en de RIS3-Platforms.

11. Effecten op CO₂ emissies

De Limburgse opgave om de industrie, de gebouwen, de mobiliteit, de landbouw en de opwekking van elektriciteit te verduurzamen staat niet op zichzelf. Ook beide buurregio's en Europa kennen vergelijkbare uitdagingen. Samenwerking voor de energietransitie staat op de grensoverschrijdende samenwerkingsagenda voor overheden en bedrijfsleven.

12. Verdere planning, procedure en uitvoering

Na besluitvorming door uw Staten vormt het Kader Internationalisering – Vernieuwend Verbinden over grenzen heen de basis voor onze internationale oriëntatie en - betrekkingen.

13. Periodieke informatie/sturingsinformatie

☐ **Via Jaarstukken en Begroting**

- ☐ Paragraaf Projecten
- ☐ Paragraaf Financieringen
- ☐ Paragraaf Verbonden Partijen
- ☐ Paragraaf Bedrijfsvoering
- ☐ Programmaverantwoording

☐ **Voortgangsrapportages Regeling grote Projecten**

Via Jaarstukken en Begroting

14. Evaluatie

Dit kader kan desgewenst als basis dienen voor het debat in Provinciale Staten over de resultaten van onze grensoverschrijdende samenwerking. Via de reguliere planning en control-cyclus informeren we Uw Staten over de voortgang met betrekking tot grensoverschrijdende activiteiten in de beleidsuitvoering.

15. Communicatie

Het Kader Internationalisering – vernieuwend verbinden over grenzen heen, wordt actief verspreid onder onze partners en middels de provinciale website. Het kader zal meertalig beschikbaar worden gesteld.

16. Meegezonden bijlagen

Kader Internationalisering – Vernieuwend Verbinden over grenzen heen

**ONTWERPBESLUIT
PROVINCIALE STATEN
VAN LIMBURG**

No: G-20-027

Onderwerp:

Provinciale Staten van Limburg;

gezien het voorstel van Gedeputeerde Staten van Limburg van 28 april 2020

besluiten:

1. het Kader Internationalisering – vernieuwend verbinden over grenzen heen vast te stellen;
2. instemmen met het ophogen van het budget Internationalisering met een bedrag van € 600.000,00 (4 jaar € 150.000,00) uit het budget Intensivering procesmiddelen onvoorzien etc. om met nog grotere ambitie in te kunnen zetten op het versterken van onze internationale relaties en om initiatieven te ontplooien die de positie van Limburg in het grensoverschrijdende speelveld versterken;
3. de financiële consequenties te verwerken in de 2de Afwijkingenrapportage 2020.

Aldus vastgesteld door Provinciale Staten van Limburg in hun vergadering van

De heer mr. A.O.J. Pregled, griffier

De heer drs. Th.J.F.M. Bovens, voorzitter

Vernieuwend Verbinden over grenzen heen

Kader Internationalisering

Linker pagina (in kader)

Voor de collegeperiode 2019-2023 zijn uitgangspunten geformuleerd die de basis vormen voor de goede politieke verhoudingen en die de vertaling zijn van de politieke principes in Provinciale Staten. Alle politieke partijen onderschrijven de uitgangspunten 2 “wij staan voor een inclusieve, open en participatieve samenleving... Verschillen tussen mensen mogen geen belemmering zijn voor deelname in de samenleving maar kunnen een meerwaarde hebben” en 4 “Limburg neemt actief deel aan de Euregio’s en in de Europese Unie”. Deze uitgangspunten getuigen van het besef dat het grensoverschrijdend perspectief van belang is voor het denken en doen van de inwoners van Limburg en daarin verankerd is. De manier waarop wordt omgegaan met betrekkingen over landsgrenzen heen, is voor Limburg blijvend een belangrijk thema en vormt ook nu een rode draad in het collegeprogramma 2019-2023 “Vernieuwend Verbinden”.

(in kader)

Limburgers – wereldburgers

Limburg, met een wereld aan mogelijkheden, in een omgeving die vanwege z'n ligging gewend is om grensoverschrijdend te denken en doen. Het huidige Europa is niet voor niets in Maastricht geboren. In Limburg worden lokale rust en mondiale dynamiek in één regio gevangen, met volop kansen om mede aan de wieg te staan van innovaties en ontwikkeling. Die eigennuttige regio aan de rand van het land en in het hart van Europa. Waar ze als geen ander begrijpen dat toekomst niet zonder historie kan. Dat tradities, cultuur en een eigen taal zorgen voor de saamhorigheid die nodig is om vooruit te komen. Om met bezieling verbinding te kunnen maken en pragmatisch nieuwe wegen in te slaan. Het is precies waar velen in Nederland en Europa naar op zoek zijn: verbondenheid, eigenheid en balans. In Limburg is het volop voorhanden, voor iedereen.

Deze woorden maken deel uit van het propositieverhaal voor Limburg ⁽¹⁾ en beschrijven een Limburg met een eigen identiteit, met inwoners die grensoverschrijdend denken en handelen en voor wie grensoverschrijdend verkeer van oudsher vanzelfsprekend is. Of het nu gaat om export naar buurlanden, onderwijs, winkelen of een behandeling in een kliniek, grensoverschrijdende activiteiten maken onderdeel uit van het dagelijkse leven van de Limburger. Deze Limburgers zijn zich bewust van wat er speelt over de grenzen en nemen dit mee in hun handelingsperspectief. Limburgers zijn trots op het feit dat ze deel uit maken van een regio met een grenzeloos perspectief. Maar Limburg heeft in dit opzicht ook zeker iets te bieden. Dit uit zich in onder meer in het internationale gezicht van onze provincie. Hier zijn leidende instituten gevestigd die zich bezig houden met internationaal en Europees beleid zoals bijvoorbeeld denktank European Centre for Development Policy Management (ECDPM), het European Institute of Public Administration (EIPA) en het Institute for Transnational and Euregional cross-border corporation and mobility (ITEM). Maar ook organisaties als Eurocontrol en het instituut voor onderzoek en training van United Nations University (UNU-MERIT) zijn gevestigd in Maastricht.⁽²⁾ Meerdere Honorair consuls, met een eigen diplomatieke status, vertegenwoordigen vreemde mogendheden terwijl zij in Limburg wonen en werken. Zij zetten hun netwerk in beide landen in en vormen een belangrijke aanvulling op hetgeen de ambassades en hun economische, culturele en wetenschappelijke afdelingen kunnen doen. De geografische ligging tussen de zeehavens van Rotterdam en Antwerpen en het Duitse achterland, de beschikbare kennis en een excellente infrastructuur om de goederen multimodaal via de weg, rail, water en spoor te verplaatsen, zorgen dat vele grote internationale logistieke dienstverleners Limburg verkiezen als vestigingslocatie. Maar ook de activiteiten in 2019 en 2020 om 75 jaar vrijheid in Limburg te herdenken en culturele internationale festivals als het Schrittmacherfestival en Cultura Nova trekken landelijk de aandacht. Zij geven uiting aan de grensoverschrijdende dimensie waar Limburgers zo trots op zijn.

¹⁾ PS nota 22 juni 2018, Mededeling portefeuillehouder inzake Adviescommissie Branding Limburg 18 januari 2019

Index

1. Inleiding.....	Pagina 3
2. Strategie.....	Pagina 5
3. Kaderstellende uitgangspunten.....	Pagina 13
4. Grensoverschrijdende ambities in provinciale beleidskaders.....	Pagina 15
5. Instrumenten & partners.....	Pagina 21
6. Samenhang beleidsambities en instrumenten.....	Pagina 31
7. Bijlage: Terugblik.....	Pagina 32

1. Inleiding

Voor u ligt het kader Internationalisering – Vernieuwend Verbinden over grenzen heen-. De internationale oriëntatie en de manier waarop wij om gaan met betrekkingen over landsgrenzen heen, is voor Limburg van grote betekenis. Immers, ontwikkelingen in Limburg staan niet op zichzelf. Vanwege haar ligging, maakt Limburg zowel economisch als sociaal, onlosmakelijk deel uit van een regio die meerdere landen bestrijkt. Inwoners van Limburg werken en ondernemen - doorgaans - over de grens, winkelen en recreëren over de grens, werken samen met partners over de grens en volgen er onderwijs. En onze burens doen hetzelfde. Deze vanzelfsprekende open houding ten opzichte van andere regio's, zowel in Nederland als aan de ander kant van onze nationale grens, is historisch gegroeid. Ook in deze bestuursperiode is grensoverschrijdende samenwerking een rode draad door het collegeprogramma heen. Elk provinciaal beleidsterrein kent wel een grensoverschrijdende dimensie: Limburg heeft iets te bieden aan de partners in de buurregio's, Europa en de wereld. En deze samenwerking maakt ook Limburg sterker. Dat blijkt uit de resultaten van onze inzet. We continueren deze dus onverminderd.

De Corona crisis laat zien dat globale, Europese en grensspecifieke ontwikkelingen en maatregelen op inwoners van Limburg doorwerken. Besluiten en voorschriften worden soms in samenhang genomen, maar vaak ook los van elkaar en soms is de uitwerking zelfs tegenstrijdig. Besef van de verwevenheid van (internationale) ontwikkelingen en daarmee kunnen omgaan in het dagelijkse leven is een belangrijk opgave voor onze burgers. De huidige roep om een eenduidige aanpak, maatregelen en communicatie kan een nieuwe impuls geven aan de discussie over de middelen en bevoegdheden van de EU en hoe solidair we werkelijk zijn. Ook het gezag van internationale organisaties als de WHO staat opnieuw op de agenda. Onze goede relatie met NRW heeft zich tijdens deze corona crisis zichtbaar uitbetaald in grenzen die open zijn gebleven en de opvang van Limburgse corona patiënten in Duitse ziekenhuizen. Ook de samenwerking tussen de Nederlandse en Duitse brandweer bij het bestrijden van de brand in de Meinweg springt in het oog. Het nog verder versterken van de verhoudingen met onze buurlanden verdient zeker in de post corona fase onze aandacht.

Naast de inzet die wordt gepleegd vanuit Gedeputeerde Staten, is er een speciale rol weg gelegd voor de Commissaris van de Koning vanuit zijn rijkstaken. Ook is hij ambassadeur van Limburg en vertegenwoordigt hij onze provincie bij officiële gelegenheden in binnen- en buitenland. Vanuit zijn functie als coördinerend portefeuillehouder internationalisering zorgt hij voor een optimale synergie tussen de verschillende internationale aspecten van het provinciale beleid en de werkzaamheden op het vlak van internationalisering vanuit zijn andere rollen.

In dit kader brengen wij de verschillende grensoverschrijdende aspecten van onze provinciale koers bijeen. Het kader is een leidraad voor onze internationale inzet en beoogt overzicht te bieden en samenhang te schetsen. Zo geven wij aan hoe wij omgaan met internationale relaties en samenwerking op het niveau van buurlanden & buurregio's, Europa en in de globale context en tot welke kaderstellende uitgangspunten dit leidt (hoofdstuk 2 en 3). Daarnaast schetsen wij de verschillende facetten van het internationaliseringsbeleid van Provincie Limburg (hoofdstuk 4). De beleidskaders die op basis van het collegeprogramma zijn opgesteld zijn hiervoor richtinggevend en bepalen de inhoudelijke focus. In hoofdstuk 5 schetsen we de instrumenten die daarbij worden ingezet. De samenhang tussen beleidsterreinen en instrumenten komt aan de orde in hoofdstuk 6. Voor een korte schets van de verworvenheden van het internationaliseringsbeleid van Provincie Limburg in de afgelopen periode verwijzen wij naar bijlage 1.

In deze nota hanteren wij, omwille van inzichtelijkheid, de indeling [Limburg en de Buurlanden](#), [Limburg en Europa](#) en [Limburg en de wereld](#).

2. Strategie

Grensoverschrijdend samenwerken is Limburg eigen. Steeds nadrukkelijker is Limburg door haar ligging en inzet een speler geworden op het internationale toneel. Deze inzet zetten wij onverminderd voort, waarbij wij onze focus aanscherpen op basis van de koers en doelstellingen van het collegeprogramma “Vernieuwend Verbinden”.

Onze focus ligt vooral op de buurlanden en buurregio's. Limburgse belangen kunnen alleen optimaal worden gediend wanneer we over grenzen heen kijken en werken. Immers: **de impact** van de Limburgse beleidsinspanningen op het gebied van economie, mobiliteit, energietransitie, veiligheid*, faunabeheer, cultuur en innovatie blijft beperkt wanneer activiteiten stoppen aan de grens.

Wij behouden en bouwen aan ons Europese profiel omdat de regio belang heeft bij de **harmonisatie** van beleid, **het beperken van grenseffecten** en **economische en wetenschappelijke samenwerking op Europese schaal**. Vanuit deze bijzondere positie zijn wij gesprekspartner van het rijk en brengen wij onze belangen in voor de nationale agenda. Onze **kennis en expertise op het gebied van grensoverschrijdend samenwerken** versterkt niet alleen onze positie op nationaal niveau, maar maakt ons ook een **waardevolle partner in Europa en daarbuiten**. Zo bouwen we ook aan allianties met internationale partners rondom kennis en innovatie om tot maatschappelijke oplossingen te komen en brede welvaart te realiseren. Het participeren in internationale clusters versterkt onze **positie en slagkracht**. Wij schakelen tussen de verschillende schaalniveaus. Dit betekent dat we uitgaan van onze eigen provinciale agenda en afhankelijk van het thema optrekken met onze buurregio's, Europese partners, de Europese bestuurslaag of globale relaties. Deze partnerschappen zorgen tevens voor **massa** om gedeelde belangen te agenderen. Deze “georganiseerde” grensoverschrijdende netwerken en contacten bieden daarnaast de mogelijkheid tot **snel schakelen** in het geval van kansen en incidenten. Naast het politiek bestuurlijke netwerk zijn **kennis van de agenda's** van onze partners en **het spel van “geven en nemen”** hiervoor wezenlijk. Onze inzet van Public Affairs in Den Haag, Brussel, Düsseldorf en Wallonië is daarbij van toegevoegde waarde, terwijl de inhoudelijke focus in onze eigen agenda vanuit de beleidsclusters voor richting zorgt. Deze inhoudelijke beleidskoers bepaalt ook welk instrument of welk partnerschap voor de korte of langere termijn het meeste impact heeft.

* Rampenbestrijding en crisisbeheersing, openbare orde en daaruit voortvloeiend (grensoverschrijdende) politiesamenwerking, (grensoverschrijdende) justitiële samenwerking en (grensoverschrijdende) criminaliteitsbestrijding vallen onder de taken en rollen van de CdK als rijksorgaan en derhalve buiten de scope van het collegeprogramma en de beleidsinspanningen die in dit kader worden ontplooid.

Limburg en de Buurlanden

Vanwege de andere manier van het organiseren van overheidstaken en bevoegdheden en financiële stromen aan de andere kant van de grens, maar ook door taal- en cultuurverschillen zijn kennis van zaken en een goede relatie nodig om grensbelemmeringen weg te nemen. Investeren in optimale verhoudingen en in samenwerking in allianties met de buurlanden België en Duitsland zijn blijvend nodig. Dit om het concurrentievermogen te vergroten, te zorgen voor een optimale (energie) infrastructuur en om een veilige en gezonde leefomgeving te creëren voor de inwoners van Limburg. Maar Limburg heeft ook de buurlanden veel te bieden, bijvoorbeeld op het gebied van onderzoek en kennis, toerisme en recreatie en arbeidsmarkt. En door de gunstige ligging op belangrijke nationale en internationale corridors voor goederenvervoer is dat ook het geval op het gebied van logistiek: Limburg is als één van de weinige logistieke regio's binnen Nederland via alle modaliteiten (weg, water, spoor, lucht en buisleidingen) verbonden met omliggende regio's, met de mainports van Rotterdam en Antwerpen en met belangrijke regio's in het Duitse achterland.

Een goede verhouding met de buurregio's blijkt uit samenwerkingsrelaties tussen organisaties en instellingen zoals tussen MUMC+ en Klinikum Aachen, het partnerschap tussen Brightlands Chemelot Campus, RWTH Aachen University en Fraunhofer IME in AMIBM en tussen Universiteit Maastricht en KU Leuven.

Goede betrekkingen met de buurlanden maken snel schakelen mogelijk wanneer kansen zich voor doen of in tijden van crisis. Ook tijdens een recessie of in een noodsituatie blijft grensoverschrijdend samenwerken van belang voor Limburg. Tegelijkertijd manifesteren verschillen zich ook duidelijker wanneer er sprake is van nauwere samenwerking, waardoor de gevoelde urgentie om knelpunten op te lossen nog groter wordt. Het vergroten van de connectiviteit tussen grensoverschrijdende stedelijke gebieden zorgt voor aansluiting op internationale infrastructurele en vervoersnetwerken: weg, rail, water, luchtvaart, energie, (buis-)leidingen en digitaal.

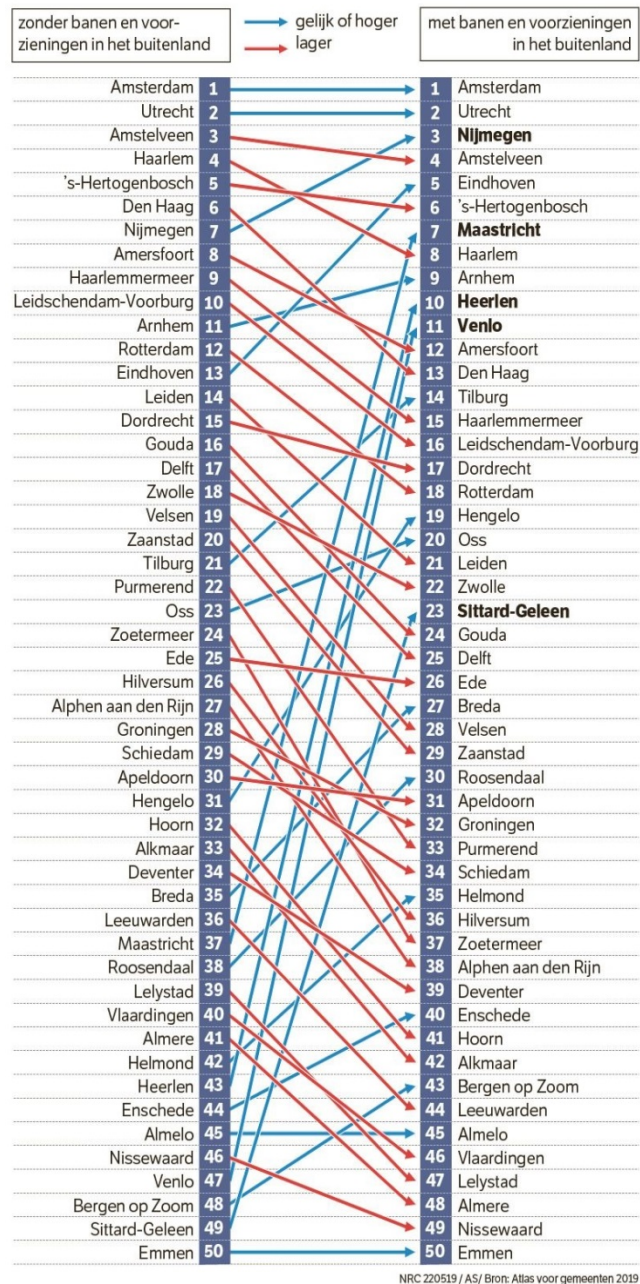
Een economisch gelijk speelveld is nodig om Brightlands innovaties, die de transities waar Limburg voor staat mogelijk te maken, te ontwikkelen en door te voeren. Hiervoor is tevens (het behoud) van voldoende talent essentieel. Informatie over grensoverschrijdend werken en grensoverschrijdende arbeidsbemiddeling helpen het werken over de grens te stimuleren en buitenlands talent te behouden voor de regio. Naast het behoud van talent is bereikbaarheid van onze Provincie van groot belang. Robuustheid van de logistieke netwerken draagt hier aan bij.

Provinciale doelstellingen zijn het leidend principe voor de actieve deelname aan de Euregio's en bilaterale agenda's. De te verwachten impact en effectiviteit bepaalt hierbij de keuze van het instrument.

In kader

Volgens de atlas voor gemeenten¹ (mei 2019) hebben steden langs de grens de meeste baat bij Europese samenwerking. De aantrekkelijkheid van grote gemeenten in Limburg stijgt, wanneer barrières voor het werken over de grens wegvallen. Wanneer onder andere taal- en cultuurverschillen, verschillen in wet- en regelgeving en gebrek aan informatie over mogelijkheden en kansen aan de andere kant van de grens worden weggenomen, gaan mensen banen in het buitenland daadwerkelijk als optie beschouwen en “is het alsof je steden langs de grens oppakt en in de Randstad neerlegt” aldus de onderzoekers. Deze conclusie is gestoeld op de gedachte dat de recente groei van de grote steden te verklaren is door het feit dat daar veel hoogopgeleide en creatieve mensen wonen, die vervolgens gelijkgestemden aantrekken. De kans op het vinden van een geschikte baan en partner is daarmee groter. Daarnaast speelt de aanwezigheid van een grote variëteit aan culturele (schouwburg, poppodia) en andere stedelijke voorzieningen (universiteit, zorg) een rol. Met die toestroom groeit ook de werkgelegenheid, waardoor er een opwaartse spiraal ontstaat.

Ranglijst van meest aantrekkelijke gemeenten

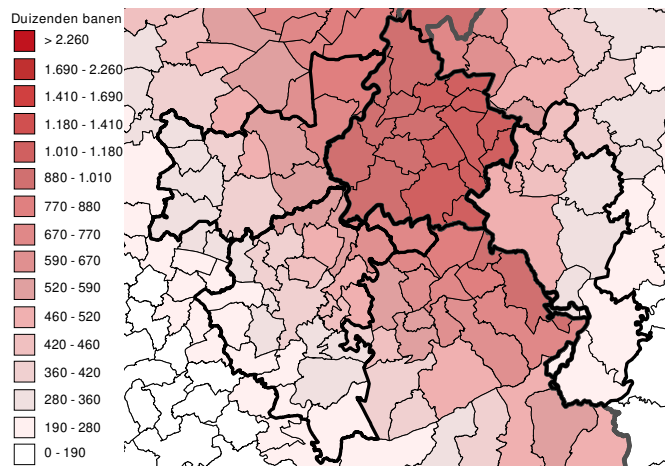

De Atlas van kansen¹ maakt inzichtelijk hoe agglomeratievoordelen toenemen wanneer grensbarrières worden geslecht of verminderd, waardoor de potentie van grensoverschrijdende samenwerking zichtbaar wordt. Deze toename van agglomeratievoordelen kan leiden tot meer carrièrekansen en een hoger aanbod van voorzieningen waardoor de aantrekkingskracht op verhuizende huishoudens groter wordt. Ook de arbeidsmarkt kent een groei aan zowel de vraag- (meer banen in de nabijheid) als aanbodkant (meer potentiële werknemers). Zuid-Limburg

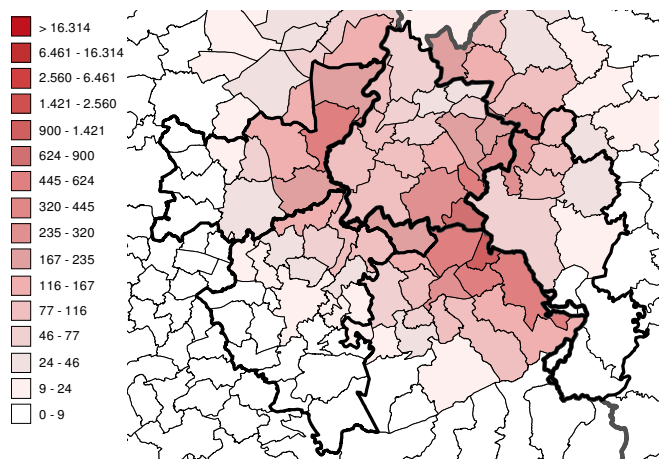
4 figuren kansenaslas- 2 naast elkaar (figuren opgevraagd)

Aantal banen binnen acceptabele reistijd neemt toe omdat ze nu wel 'toegankelijk' zijn

¹ Atlas van kansen voor Zuid-Limburg, Tongeren, Luik en Aken, , Atlas van kansen voor Noord-Limburg, Atlas van kansen voor Midden-Limburg, allen Roderik Ponds Clemens van Woerkens, Gerard Marlet, 2013

Maar ook aanbod voorzieningen neemt toe door toegenomen toegankelijkheid: podiumkunsten

Uit de recentere publicaties “Arbeidsmarkt zonder grenzen” van Planbureau voor de Leefomgeving (2015) en “De arbeidsmarkt aan de grens met en zonder grensbelemmeringen” van het Centraal Plan Bureau (2016) blijkt op eenzelfde manier dat Limburg baat heeft bij een grensoverschrijdende arbeidsmarkt, waarbij het laatste rapport aantoont dat het bruto regionaal product van de provincie Limburg, bij een reikwijdte van agglomeratie-effecten van 60 kilometer iets meer dan een miljard euro per jaar toe neemt door het wegvallen van grensbarrières.

Limburg en Europa

Het landsdeel Zuid-Nederland, waar Limburg zich samen met Noord-Brabant en Zeeland bevindt, is één van de meest innovatieve en competitieve regio's in Europa. De kracht van de regio zit in de innovatieve internationale clusters High Tech Systems en Materialen (HTSM), Agrofood en Chemie, naast vier clusters met internationale potentie (logistiek, biobased, life science en maintenance)² en daaraan verbonden toonaangevende kennisinstellingen. De ervaring met grensoverschrijdend denken en handelen draagt daarnaast bij aan de sterke uitgangspositie in Europa. Net als in het Europese en rijksbeleid, staat het regionale innovatiebeleid in het teken van het zoeken naar oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. In "missiegedreven innovatie" wordt de kracht van bovengenoemde clusters gebundeld om deze maatschappelijke opgaven te realiseren. Deze maatschappelijke opgaven of missies kunnen alleen dan worden verwezenlijkt wanneer over sectoren heen aan multidisciplinaire oplossingen wordt gewerkt. Voor Limburg zijn in het missiegedreven economische beleid twee missies geformuleerd: "Limburg is energiek!" en "Limburg is gezond".³ De Brightlands campussen leveren een belangrijke bijdrage aan de Limburgse missies, maar ook aan maatschappelijke opgaven op landelijk en Europees niveau. Dit internationale karakter van de Limburgse missies leidt tot marktkansen. Door samen te werken met bedrijven, kennisinstellingen en organisaties in andere Europese regio's, worden innovatieve allianties gevormd en kunnen oplossingen voor brede maatschappelijke vraagstukken sneller worden gevonden. De Einstein Telescoop positioneert de regio in een internationaal ecosysteem van innovatie, onderzoek en talentontwikkeling. Een gelijk speelveld op Europees niveau is voor bedrijven in de grensregio van direct belang. Een belang dat op nationaal niveau niet altijd wordt gevoeld of op waarde geschat.

De nieuwe Europese Commissie heeft de ambitie Europa sterker te positioneren in een wereld waarin er een steeds intensievere wereldwijde concurrentie op verschillende gebieden plaats vindt. De Europese Commissie wil het leiderschap opeisen op het gebied van klimaat. Tegelijkertijd moet digitaal leiderschap leiden tot een zekere mate van technologische autonomie. Limburg wil met de kennis en innovatie die op de Brightlands campussen wordt ontwikkeld, bijdragen aan de Europese opgaven. Op deze manier wordt zo veel als mogelijk aangesloten bij de plannen van de Europese commissie en wordt het economische concurrentievermogen vergroot. Innovatie (denk aan digitalisering, control towers etc.) is ook essentieel voor het Programma Goederen Corridors⁴ om de slimste en duurzaamste corridor (van Rotterdam naar Duisburg) ter wereld te worden. Limburg maakt hier een belangrijk onderdeel van uit.

Duidelijke inhoudelijke proposities die aansluiten bij de Europese prioriteiten matchen het hoge ambitieniveau van het college voor de inzet van Europese middelen om provinciale doelstellingen te realiseren. Gebruik zal worden gemaakt van de ervaring van een expert adviesbureau bij het tot stand komen van deze proposities.⁵

De nieuwe Europese programma's voor de periode 2021-2027 zijn thans in voorbereiding. Hierbij zetten wij weer in op de verschillende structuurfondsen en op het gemeenschappelijk landbouwbeleid. De maatschappelijke uitdagingen die hun beslag hebben gekregen in de Limburgse missies in het "Missiegedreven economisch beleidskader" en in het "Beleidskader voor de Limburgse landbouw en

² "Innoveren en realiseren met impact RIS3 Zuid-Nederland 2021-2027, Regionale Innovatie Strategie Slimme Specialisatie voor programma's Europese fondsen"

³ Het Missiegedreven Economisch Beleidskader, statenvoorstel juni 2020

⁴ Onderdeel van het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

⁵ ERAC heeft voor Provincie Limburg in 2019 onderzoek gedaan naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het provinciale beleid om Europese subsidies binnen te halen. Hiervoor was in het coalitieakkoord 2015-2019 een inspanningsverplichting vastgelegd van 100 miljoen euro.

agrifoodsector: koers naar de toekomst” zijn vergelijkbaar met de Europese. Zodoende dragen onze proposities bij aan de nationale en Europese doelen.

Meer dan voorheen willen wij anticiperen op de financiële mogelijkheden door pro-actief met onze partners de goede proposities en projecten te ontwikkelen en daarbij ook de synergie tussen de programma’s optimaal te gebruiken. Hiertoe wordt de systematiek van provinciale cofinanciering gehanteerd en de samenwerking met gemeenten en regio’s geïntensiveerd. Ook bevordert Limburg het gebruik van andere Europese fondsen, zoals Horizon Europe, bedoeld voor projecten op het gebied van kennis, onderzoek en innovatie. De voortgang zal net als in de afgelopen collegeperiode gemonitord worden op inhoud, aantal en financiële omvang. Het is ten tijde van het tot stand komen van deze nota nog niet duidelijk op welke manier de Europese Commissie keuzes gaat maken om te komen tot herstel van Europa na de Coronacrisis. Door het vertrek van Groot Brittannië uit de Europese Unie werd al rekening gehouden met een beperking van beschikbare middelen. Het economisch herstel van Europa in de periode na de Coronacrisis zal ook zijn weerslag hebben.

Naast de prioriteiten op het economische en digitale vlak en de Green Deal heeft de Europese Commissie een aantal speerpunten benoemd die de Europese waarden benadrukken. Het gaat hier om “het promoten van een Europese manier van leven op basis van gelijkwaardigheid”, “een sterker Europa in de wereld” en “een nieuwe stimulans voor Europese democratie”. Deze prioriteiten bieden aanknopingspunten voor de Limburgse inspanningen in het kader van de internationale positionering van Limburg. Maar ook in het kader van een actieve deelname aan de Euregio en Europa en actief burgerschap⁶. Eén van de mogelijkheden om Limburg als Europese regio neer te zetten biedt de bekendheid die Limburg geniet dankzij het Verdrag van Maastricht⁷. Dit verdrag staat met de toekenning van het Europees erfgoedlabel in 2018 symbool voor Europese idealen, waarden, geschiedenis en integratie en levert op deze wijze een grote bijdrage aan het internationale beeld dat van Limburg bestaat. Europa en het debat over Europa levend houden voor inwoners, zeker bij jongeren, behoort tot de bijbehorende verantwoordelijkheden. Het programma Maastricht Working on Europe dat in 2018 door de Provincie Limburg, de Universiteit Maastricht en de gemeente Maastricht werd geïnitieerd, is met uitvoeringsorganisatie Studio Europa Maastricht (SEM), hierin de centrale spil. Deelname aan Europese (innovatie)netwerken, allianties en instituten zorgt voor wetenschappelijke expertise en een internationalere samenstelling van de bevolking in de regio. Wij hanteren ook hier het uitgangspunt dat inhoudelijke aansluiting bij de provinciale beleidsdoelstellingen de focus bepaalt en de wetenschappelijke disciplines op onafhankelijke wijze bijdragen aan het oplossen van de vraagstukken van de regio. De alliantie Young Universities for the future of Europe (YUFE) met de Universiteit Maastricht als trekker en uitverkoren door de Europese Commissie als een van de beste initiatieven van een Europese universiteit, kan eveneens internationaal als uithangbord fungeren voor het beste wetenschappelijk hoogstaande Europese karakter van de regio, verbonden met andere jonge Europese topuniversiteiten en regio’s. Dat is Vernieuwend Verbinden in optima forma. Evenementen en activiteiten verbinden onze inzet op dit vlak met de inwoners van Limburg en bevorderen eveneens de Europese uitstraling. Op deze manier bouwen wij verder aan het Europese profiel van Limburg en de bekendheid van Limburg in Europa. Deze internationale positionering draagt bij aan het aantrekken van internationale werknemers en het “toeristische gezicht” van Limburg. Aan een exportprovincie als Limburg gaat de Brexit niet ongemerkt voorbij. Tegelijkertijd kiezen 140 Brexit bedrijven voor Nederland als nieuwe vestigingsplaats⁸, waarvan een handvol voor Limburg. De gunstige ligging, krachtige innovatieve clusters en het Europese imago van de regio zijn

⁶ Pag. 7 Vernieuwend Verbinden, collegeprogramma 2019-2023

⁷ Al dragen we het met bescheidenheid uit, Limburg heeft Europese bekendheid vanwege het Verdrag van Maastricht. Dit Europese verdrag vormde in 1993 de Europese Gemeenschap om tot Europese Unie. Het Verdrag (formeel: Verdrag betreffende de Europese Unie) legde verder de basis voor de Economische en Monetaire Unie (EMU), van de invoering van een gemeenschappelijke munt (de euro) en voor een nieuw Europees orgaan: Het Comité van de Regio’s.

⁸ Netherlands Foreign Investment Agency, februari 2020

eigenschappen die uitgevent kunnen worden. Net als in Den Haag en Düsseldorf, leidt ambtelijke public affairs en bestuurlijke zichtbaarheid in Brussel tot een voor de provinciale dossiers relevant netwerk en sterke belangenbehartiging.⁹

Limburg en de wereld

Een multipolaire wereld¹⁰ maakt geopolitiek en diplomatie steeds complexer. Gedrag van wereldmachten is minder voorspelbaar. Technologie is niet langer alleen iets vooruitstrevends, maar roept tevens vragen op over afhankelijkheid en veiligheid wanneer bevriende wereldmachten zich onvoorspelbaar opstellen. Waar over sommige zaken, zoals wet- en regelgeving in de digitale wereld, afspraken op landsniveau niet meer voldoende zijn, is er op nationaal niveau tegelijkertijd behoefte zo onafhankelijk mogelijk te blijven. Onder andere deze roep om “nabijheid” leidt tot een toegenomen accent op regionalisering. Omdat regio's goed gepositioneerd zijn als het gaat over regionale innovatie-ecosystemen en contacten tussen industrie, onderzoekscentra en het maatschappelijke veld, spelen zij een belangrijke rol in strategische waardeketens.

Ook voor het onderhouden van relaties met landen buiten Europa is onze eigen agenda, waar mogelijk gekoppeld aan de nationale agenda, leidend en kiezen wij voor een aanpak waarbij marktkansen centraal staan. Samenwerking wordt gezocht met innovatieclusters in die landen die de innovatiekracht en kennispositie van de Brightlands campussen kunnen versterken. Ook op het gebied van logistieke verbindingen of maakindustrie kan samenwerking noodzakelijk zijn. Op deze manier kan een bijdrage worden geleverd aan de Limburgse economische missies. Wanneer aansluiting wordt gezocht bij internationale kennisclusters vraagt China, als innovatieleider op velerlei vlak, om specifieke behandeling. De reeds opgebouwde relatie met de Chinese partnerprovincie Sichuan heeft reeds zijn vruchten afgeworpen en is samen met het Brightlands China Center van de Brightlands Maastricht Health Campus waardevol voor het realiseren van de Limburgse economische missies. Hierbij wordt navolging gezocht voor initiatieven als de opening van de Brightlands showroom in Chengdu Medical City of de levering van respiratiekamers aan Shanghai hospitaal door Maastricht Instruments.

De aanwezige kennis en expertise bij Provincie Limburg wordt aangewend voor economische diplomatie, in China of elders, waarbij de buitenlandse overheidsnetwerken worden ingezet voor gerichte projectenlobby. ¹¹ De Nieuwe Zijderoute leidt tot marktkansen op het vlak van logistiek die in samenwerking met LIOF en logistieke marktpartijen nader worden verkend en ontwikkeld. Tenslotte kijken we ook buiten Europa gericht hoe we ons internationale netwerk kunnen verbinden met het Limburgse bedrijfsleven en het maatschappelijke veld.

⁹ Agenda PA voor Rijksoverheid, Europese Unie en buurregio's, brief aan Provinciale Staten 2 april 2020, 2020/12994

¹⁰ De multipolaire wereld met meerdere invloedrijke landen of regio's i.t.t. tot de wereld van voor 1991, toen tijdens de Koude Oorlog de wereld in twee kampen was verdeeld en er dus een bipolaire wereldorde bestond.

¹¹ Het belang en de effectiviteit daarvan werd goed duidelijk tijdens de corona crisis rondom de import van medische hulpgoederen uit China.

Regionaal vs. nationaal beleid

Ook het nationale beleid is van invloed op onze internationale betrekkingen. Het bedrijven van buitenlandse politiek is voorbehouden aan de Minister President, Minister van Buitenlandse Zaken, eventuele vakministers en de respectievelijke ambassades. Dit vanwege het belang van een consistent nationaal buitenlands beleid. Het buurlandenbeleid loopt via het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Decentrale overheden onderhouden contact met overheden van andere landen en geven inhoud aan de verbondenheid met andere landen, vanwege brede sociale en economische structuurversterking. Ook Provincie Limburg maakt deel uit van deze werkwijze, waarbij de ambities ten aanzien van autonome beleidsvelden met name worden gerealiseerd door samenwerking in nationale, euregionale en internationale allianties. In de Kamerbrief van 12 juli 2019¹ benadrukt het Ministerie van Binnenlandse Zaken (ook namens de Ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Economische Zaken en Klimaat en Sociale Zaken en Werkgelegenheid) het belang van blijvende samenwerking over de grens, mede vanwege de kansen die dit biedt om de aantrekkelijkheid van de grensregio's te vergroten. Daarbij worden initiatieven langs 4 sporen ondersteund:

1. Grensoverschrijdende initiatieven
2. Randvoorwaarden en grensbarrières
3. Governance NRW-Nederland
4. EU en Benelux.

De regiodeal Parkstad en regiodeal Noord-Limburg maken deel uit van het eerste spoor, net als de gesprekken op nationaal niveau met de grensregio's over de Einstein Telescoop. Onder het tweede spoor valt met name de aanpak van de rijksoverheid op het gebied van grensknelpunten. Voor Limburg relevant vanwege onder meer knelpunten die ondervonden worden op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt, het belang van grensinformatiepunten en de aanpak van ondermijning en drugscriminaliteit in grensgebieden. In het kader van spoor 3 vindt de regeringsdialoog met Noordrijn-Westfalen (NRW) plaats. In deze dialoog staan de mogelijke kansen en knelpunten voor de grensoverschrijdende samenwerking tussen Noordrijn-Westfalen en Nederland centraal. De dialoog heeft geresulteerd in een grenslandagenda, waarvoor de uitvoering op regionaal en lokaal niveau is belegd. (zie ook terugblik buurlanden). Het 4^e spoor tenslotte, behelst de Interreg-programma's die gefinancierd worden uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO).

Limburg werkt intensief samen met het Rijk binnen bovengenoemde sporen en de lijnen met het Ministerie van BZK in deze zijn kort. Venlo was gastheer van de eerste grenslandconferentie tussen Nederland en NRW van 9 mei 2019.

De agenda Public Affairs voor Rijksoverheid, Europese Unie en buurregio's schetst de lange termijn strategie, werkwijze en inhoudelijke inzet van de provinciale lobbyactiviteiten in Den Haag, Brussel, Düsseldorf, Vlaanderen en Wallonië.

3. Kaderstellende uitgangspunten

De strategie uit hoofdstuk 2 vindt zijn grondslag in het collegeprogramma Vernieuwend Verbinden 2019-2023 en leidt tot een aantal kaderstellende uitgangspunten. Deze vormen de leidraad voor onze grensoverschrijdende activiteiten.

- De provinciale agenda is leidend voor deelname aan grensoverschrijdende projecten in het kader van de Europese programma's. Gerichte inzet wordt gepleegd om samen met andere overheden, maatschappelijke partners en het bedrijfsleven, grensoverschrijdende projecten te ontwikkelen die een bijdrage leveren aan de provinciale beleidsambities. Hierbij kan gedacht worden aan doelstellingen op het gebied van innovatie en economie, maar ook gerelateerd aan sociale cohesie, logistiek, natuur, wonen, cultuur, energie, veiligheid¹², arbeidsmarkt & onderwijs, toerisme of het verwerven van internationale en euregiole skills. Daarnaast proberen wij ons collegeprogramma zoveel als mogelijk te vertalen naar programma's van de Euregio's.
- Het verwerven van Europese middelen bestrijkt een proces dat begint met het beïnvloeden van de vormgeving van het wetgevend kader voor het instrument en vervolgens het beïnvloeden van de programma's. Daarna vragen de openstellingen en de selectie van de Limburgse voorstellen om het behartigen van Limburgse belangen. Parallel aan dit proces vraagt het identificeren, verbinden en in stelling brengen van de spelers in Limburg en de grensregio om aandacht. Er is vanuit Provincie Limburg actieve inzet op al deze facetten.
- Wij anticiperen op de financiële mogelijkheden van de Europese Programma's 2021-2027 door pro-actief met onze partners proposities en projecten te ontwikkelen en daarbij ook de synergie tussen de programma's optimaal te gebruiken.
- Ter stimulering van het binnenhalen van Europese middelen wordt cofinanciering ingezet. Wanneer calls en projecten bijdragen aan de inhoudelijke provinciale doelstellingen komen zij in aanmerking voor provinciale cofinanciering.¹³
- Initiatieven in relatie tot de internationale positionering van Limburg worden in samenhang gezien. Netwerken en activiteiten die voortvloeien uit deze initiatieven staan niet los van elkaar maar versterken elkaar.
- Onderzoek van Limburgse kennisinstellingen in het kader van grensoverschrijdende samenwerking of het opheffen van grensbelemmeringen staat niet op zichzelf maar wordt in onderlinge afstemming vorm gegeven. De resultaten vormen de basis en onderbouwing voor het oplossen van vraagstukken in de regio, activiteiten in grensoverschrijdende allianties en agenda's met de buurlanden.

¹² Rampenbestrijding en crisisbeheersing, openbare orde en daaruit voortvloeiend (grensoverschrijdende) politiesamenwerking, (grensoverschrijdende) justitie samenwerking en (grensoverschrijdende) criminaliteitsbestrijding vallen onder de taken en rollen van de CdK als rijksorgaan en derhalve buiten de scope van het collegeprogramma. Nadrukkelijk wordt ter versterking wel de verbinding gezocht met de provinciale agenda.

¹³ In het college programma is het principe opgenomen dat 70% van de gevraagde cofinanciering vanuit de beleidsmiddelen komt en 30% vanuit beschikbare beleidsintensiveringsmiddelen "procesmiddelen/ onvoorzien/ cofinanciering Europa". In de komende maanden (2020) zal een afwegingskader worden uitgewerkt voor de inzet van provinciale co-financieringsmiddelen in de vorm van een "Co-financieringsladder".

- Met ons Brighlands-concept positioneren wij ons als een internationaal leidende kennis-regio, dit betekent dat een internationale actieradius, waarbij samenwerking met kennisinstellingen en bedrijfsleven over de grens plaatsvindt, niet ontbreekt.
- Eenduidige naamsbekendheid en effectieve dienstverlening staat voorop voor organisaties die zich bezig houden met grensoverschrijdende arbeidsmobiliteit wanneer zij burgers informeren over werken, leven, studeren en ondernemen over de grens.
- De Limburgse economische missies zijn leidend voor gerichte acquisitie van bedrijven in het buitenland en voor deelname in innovatieve internationale allianties.

4. Grensoverschrijdende ambities in provinciale beleidskaders

Internationalisering is een speerpunt voor de Provincie waarvan is gebleken dat het de duur van bestuursperioden overstijgt en dat kan rekenen op brede politieke steun. Dat heeft de positie van Limburg als samenwerkingspartner positief beïnvloed en versterkt.

De samenwerking met buurlanden, buurregio's en internationale partners wordt gekenmerkt door continuïteit en bestendige relaties. Dit hoofdstuk geeft, *zonder volledigheid te pretenderen*, een resumé van de belangrijkste grensoverschrijdende accenten die deze collegeperiode worden gezet binnen verschillende provinciale beleidsterreinen. Deze elementen zijn hier vermeld met als doel overzicht te bieden. De besluitvorming over deze accenten en uitvoering ervan vindt plaats binnen de desbetreffende kaders en onder de verantwoordelijkheid van Gedeputeerde Staten (respectievelijk de Commissaris van de Koning). Voor meer details wordt verwezen naar de kaders zelf. In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op de instrumenten die beschikbaar zijn om aanwezige kansen te verzilveren en doelstellingen te realiseren.

Actieplan Veilig Limburg

- Veilig buitengebied: in de regiodeal Noord-Limburg is er specifieke aandacht voor de risico's van ondermijning onder internationale werknemers zoals mensenhandel en arbeidsuitbuiting;
- De bewustwording en de grensoverschrijdende aanpak van ondermijning is heel belangrijk voor de veiligheidspartners uit Nederland, België en Noordrijn-Westfalen. Zij werken binnen EURIEC samen aan één grensoverschrijdende bestuurlijke aanpak; grensoverschrijdende partners worden uitgedaagd en aangemoedigd om daar waar kansen liggen intensiever en innovatiever samen te werken op dit terrein. De Commissaris van de Koning zorgt er (vanuit zijn rijkstaken) samen met de verantwoordelijke veiligheidspartners voor dat de grensoverschrijdende bestuurlijke aanpak op de grensoverschrijdende agenda staat. De CdK werkt in dit kader nauw samen met GS.

Beleidsprogramma Cultuur 2020-2021

Het provinciale grensoverschrijdend cultuurbeleid is in het bijzonder gericht op:

- het geografisch gebied van de Euregio Maas-Rijn, waaronder Luik, de Euregio Rijn-Maas-Noord, Vlaanderen en Noordrijn-Westfalen;
- het stimuleren van grensoverschrijdende culturele samenwerking, ontstaan vanuit en gedragen door het culturele veld zelf, waarbij cultureel aanbod ontstaat voor publiek aan weerszijden van de grens;
- het zich laten onderscheiden en profileren van de Limburgse cultuursector door deze grensoverschrijdende culturele samenwerking;
- het vervullen van een “ambassadeursfunctie” voor de Limburgse cultuursector tijdens bestuurlijke en ambtelijke overleggen met Belgische en Duitse overheidspartners.

Beleidskader voor de Limburgse landbouw en agrifoodsector: koers naar de toekomst

- Essentieel voor de landbouw zijn vernieuwing in de agrifood en cross- overs met high-tech, maakindustrie, logistiek en ICT: naast partnerschappen met regionale en landelijke kennisinstellingen, wordt hiertoe samenwerking gezocht met kennisclusters over de grens, waaronder onder meer Hasselt, Aken en Leuven en met het kennisinstituut CERN in Zwitserland;
- Verbinding met agenda's, partners en projecten in met name het nabijgelegen buitenland, zorgen voor verbreding en versterking van een krachtig grensoverschrijdend ecosysteem en aansluiting op Europese middelen: hiertoe wordt grensoverschrijdende innovatie gestimuleerd, aangesloten bij grensoverschrijdende excursieprogramma's en handelsmissies en wordt ondernemers ondersteuning geboden bij het grensoverschrijdend ondernemen;

- Een krachtige lobby wordt gevoerd voor het opheffen van knelpunten in wet- en regelgeving en een gelijk speelveld, zoals onder meer verwoord in het wettelijk kader voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, het Europees Handelsbeleid, het Mededingingsbeleid en het beleid voor Voedselveiligheid.

Beleidskader sport 2020-2023

- Limburg wordt internationaal gepositioneerd als topregio voor topsport en talentontwikkeling: de aanwezigheid van top infrastructuur en - faciliteiten wordt zichtbaar gemaakt in de euregio en daarbuiten door topsporters. Ook de (facilitaire) innovaties binnen de topsport afkomstig van de Brightlands campussen dragen bij aan deze internationale positionering;
- Het bereik van sportevenementen wordt geoptimaliseerd door actieve werving in het buitenland. Ook wordt het profiel van de regio in het buitenland versterkt: de aanwezigheid van grensoverschrijdende sport & recreatie infrastructuur draagt bij aan het toeristisch profiel, net als de wiel- en paardensportevenementen die een vorm van branding zijn.

Branding

De branding van Limburg richt zich op het versterken van het vestigingsklimaat en het aantrekken en vasthouden van (de juiste deelgroepen binnen) de doelgroepen Bewoners, Bezoekers, Bedrijven en Brains. De focus ligt daarom op het positioneren van Limburg als aantrekkelijke, onderscheidende regio om te wonen, werken, studeren, ondernemen, innoveren en recreëren.

- Het verhaal van Limburg is gestoeld op een zevental bouwstenen. De grensoverschrijdende dimensie is één daarvan: Grensligging maakt sterker. Limburg ligt in het hart van een internationale regio. Dat maakt Limburg sterker en dus ook Nederland sterker;
- Branding draait in belangrijke mate om merkontwikkeling. Slim omgaan met beschikbare merkkraacht is daarbij cruciaal: de Limburgse merken met de grootste internationale naamsbekendheid zijn de vlaggendragers bij het aanspreken van internationale doelgroepen.

Energiebeleid

- De Limburgse opgave om de industrie, de gebouwen, de mobiliteit, de landbouw en de opwekking van elektriciteit te verduurzamen staat niet op zichzelf. Ook de industrie in beide buurregio's kent vergelijkbare uitdagingen als in Limburg: samenwerking voor de energietransitie en de reductie van stikstof staat op de grensoverschrijdende samenwerkingsagenda voor overheden en bedrijfsleven;
- Optimalisatie en kostenefficiëntie van elektriciteitsnetwerken: niet alleen het rijks- en provinciale perspectief is hierbij leidend. Ook het euregionale perspectief wordt meegenomen;
- Voor de verduurzaming van de grote industrieclusters in de Euregio zijn nieuwe "moleculen" voor buisleidingen nodig: grensoverschrijdende samenwerking is essentieel voor kosten efficiënte aanleg, ruimtelijke ordening, publieke financiering en om het verdienmodel helder te krijgen voor een internationale energiesnelweg van het Ruhrgebied, via Chemelot naar de havens van Rotterdam/Antwerpen;
- De grensoverschrijdende aspecten van een duurzame energie-infrastructuur worden in een systeemstudie, uitgevoerd in samenwerking met de netwerkbeheerders, de grote industrie (afnemers energie) en de opwekkers van duurzame energie, onder de loep genomen;
- In de Provinciale Energiestrategie zullen richtinggevende keuzes gemaakt worden voor onze inzet ten aanzien van de energievoorziening in Limburg.

Missiegedreven Economisch Beleid

- Voldoende talent is aanwezig en wordt optimaal en duurzaam benut: grensinfopunten en expatcenters informeren nieuwkomers over mogelijkheden en kansen. Grensoverschrijdende uitwisselingen en samenwerkingen in internationale allianties en tussen onderwijsinstellingen. Limburg wordt gepositioneerd als aantrekkelijke Europese regio;
- Kansen benutten die de grensregio biedt om de vitaliteit van de regio en kwaliteit van leven te vergroten: inzet op meertaligheid, euregionale kennis in het onderwijs en voor het MKB;
- Ondersteunen van grensoverschrijdend ondernemen: de handelsdagen en exportondersteuning gericht op de Limburgse economische missies door LIOF; deelname aan vakbeurzen en (nationale) handelsbeurzen; ondersteuning van acquisitie en handelsbevordering met onder andere economische diplomatie en benutten van kansen die inkomend toerisme biedt;
- Waarde toevoegen aan het innovatieve (Brightlands campussen) ecosysteem ten behoeve van de Limburgse missies: afstemming en samenwerking tussen ecosystemen aan beide kanten van de grens; opzetten van gezamenlijke innovatiestrategieën met Noordrijn-Westfalen, Vlaanderen en Wallonië; kennisuitwisseling door deelname aan Smart Specialisation Strategy (S3) Platforms¹⁴ en internationale high tech clusters;
- De aantrekkelijkheid van de regio voor internationale werknemers: het Europese, internationale imago van Limburg draagt bij aan de aantrekkingskracht van de regio voor internationale werknemers;
- Inzet van Europese fondsen om de hefboom van de regionale middelen te vergroten.
- Open staan voor grensverleggende kansen zoals de Einstein Telescoop.
- Een nieuwe impuls rondom buurtalen (zoals integratie in andere vakken) en het bevorderen van kennis over culturen aan weerszijde van de landsgrenzen, brengt Euregionaal onderwijs naar een volgend niveau: uitwisselingprogramma's met onderwijsinstellingen over de grens. Voor beroepsonderwijs gaat het dan om euregionale loopbaanoriëntatie, leerwerkplekken bij Belgische en Duitse ondernemers en het opleidingsaanbod;
- Toerisme en recreatie dragen bij aan gezondere, vitale Limburgers, die ontspannen in de eigen omgeving: grensoverschrijdende recreatiemogelijkheden, zoals de grensoverschrijdende natuurparken en de iconische Maasfietsroute maken een belangrijk onderdeel uit van het pallet van mogelijkheden tot recreëren in de nabije omgeving;
- Toerisme en recreatie zijn belangrijk voor de Limburgse economie en het leef- en vestigingsklimaat: Duitse en Belgische toeristen en recreanten blijven een essentiële doelgroep voor de Limburgse toeristische sector;
- De Euregionale ligging is voor Limburg naast landschap, gastvrijheid en cultureel erfgoed een troef die optimaal wordt ingezet: dit resulteert in een bovenregionale aanpak voor initiatieven, marketing en financiering waar mogelijk.

Mobiliteit zonder grenzen

Leidend is het in 2018 vastgestelde Mobiliteitsplan Limburg 'Slim op weg naar morgen'. Op basis van ambities en strategische doelen werken we aan een bereikbaar, leefbaar, aantrekkelijk en grenzeloos Limburg. Het verbeteren van onze grensoverschrijdende mobiliteit is hierbij één van de strategische doelen. Met de recent afgeronde 'heroverweging Mobiliteitsopgaven' is verdere focus aangebracht in de mobiliteitsopgaven en ambities voor de

¹⁴ Smart Specialisation Strategy (S3) is een innovatieve strategie met als doel groei en werkgelegenheid in Europa te stimuleren door elke regio in staat te stellen haar eigen concurrentievoordeel te ontwikkelen. De EC faciliteert S3 platforms ten behoeve van kennisdeling, dataverzameling, analyse, en netwerkmogelijkheden voor ongeveer 170 EU regio's en 18 nationale overheden.

komende jaren. Hierin is nadrukkelijk ook aandacht voor internationalisering en grensoverschrijdende mobiliteit.

- In lopende en nieuwe gebiedsverkenningen worden de grensoverschrijdende aspecten altijd meegenomen. Voorbeelden zijn de gebiedsverkenning Westelijke Mijnstreek, de gebiedsverkenning Weert eo. en de Mobiliteitsvisie Zuid Limburg;
- In het Toekomstbeeld OV en binnen lopende projecten en initiatieven maken we ons sterk voor het verbeteren van grensoverschrijdende verbindingen en de bijbehorende oplossingen op het gebied van ticketing en tarifiering. Denk hierbij aan de ontwikkeling van de Drielandentrein en de Limburgse MaaS-pilot, die zich specifiek richt op het realiseren van duurzame mobiliteit door het bieden van multimodale, grensoverschrijdende deur-tot-deur vervoersoplossingen;
- Op het gebied van Smart Mobility werken we, samen met het Rijk, aan de 'Krachtenbundeling Smart Mobility'. Digitalisering van publieke mobiliteitsdata is daarin een belangrijk onderwerp. Limburg neemt daarin een voortrekkersrol om ook grensoverschrijdende data mee te nemen in de ontwikkeling;
- Ook in andere landelijke trajecten zoals de doorontwikkeling van de nationale markt en capaciteitsanalyse (NMCA) maken we ons sterk om deze instrumenten geschikt te maken voor grensoverschrijdend gebruik;
- In het nieuwe provinciaal Beleidskader Fiets 2019-2023 wordt aangehaakt op het klimaatbeleid en meer dan voorheen ingezet op Euregionale stedelijke verbindingen en de bereikbaarheid van de aldaar gelegen universiteiten;
- Logistiek is bij uitstek een internationale aangelegenheid. Het beleid is erop gericht de sterke positie van Limburg hierin te behouden en verder te versterken. Hierbij bestaat onder meer aandacht voor het door ontwikkelen van logistieke corridors en knooppunten en intensivering van de Modal Shift. Tevens maken we werk van het realiseren van voldoende en veilige vrachtwagenparkeerplaatsen;
- Deze opgaven en ambities kunnen alleen worden ingevuld in samenwerking met een breed scala aan partners. We werken daarom ook aan een bijpassende governancestructuur. Het betrekken van internationale partners is hierbij een van de speerpunten.

Natuur en faunabeheer en provinciaal waterplan 2016-2021

Een robuust grensoverschrijdend natuur- en waternetwerk van goede kwaliteit kan de effecten voor klimaatverandering voor flora en fauna opvangen. Daartoe wordt op verschillende niveaus grensoverschrijdend samengewerkt:

- het opheffen van grensbarrières voor mens, water, flora en fauna en een efficiëntere benutting van instrumenten en middelen die aan weerszijden van de grens worden ingezet voor natuur- water- en landschapsbeheer: uitvoering van grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten waar mogelijk met Europese cofinanciering;
- samenwerking en afstemming met Brabant, Duitsland en België bij ontwikkeling en herstel voor grensoverschrijdende beken en (natte) natuurgebieden en waterbeheer zijn essentieel: deelname aan de reguliere grenswateroverleggen met Duitsland, Vlaanderen en Wallonië; formulering en uitvoering van grensoverschrijdende projecten en afspraken over het duurzaam beheer van grensoverschrijdende natuur- en waterverbindingen;
- De grensoverschrijdende (landschaps)-parken Maas-Swalm-Nette, Kempen-Broek, Rivierpark Maasvallei, het Drielandenpark en Brunssumerheide/ Tevenerheide geven vorm aan de grensoverschrijdende natuur als een essentieel onderdeel van de Europese Groene Infrastructuur die de grotere Europese natuurgebieden met elkaar verbindt: verdere realisatie van internationale natuurnetwerken (Green Infrastructure); groene gebiedsontwikkeling in de grotere landschappelijke eenheden in de grensparken.

Omgevingsbeleid

- In omgevingsvisies op nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau krijgt, voor zover relevant, de grensoverschrijdende dimensie van vraagstukken ruime aandacht. Dat geldt voor de volle breedte van het fysieke domein, d.w.z. stedelijke agglomeratievorming, wonen, voorzieningen, ruimtelijke economie, infrastructuur en vervoerssystemen, energie, water, natuur, landschap, ondergrond e.d. Het is in dat verband positief dat het versterken van grensoverschrijdende relaties in het ontwerp van de nationale omgevingsvisie (NOVI) voor het eerst als nationaal belang is benoemd;
- We voeren onderliggende analyses en verkenningen uit vanuit grensoverschrijdend perspectief, zo worden die analyses een stuk realistischer. We maken werk van ontbrekende of niet-compatibele data en toetsen de effecten van regelgeving op grensoverschrijdende samenwerking. Zo wordt ook duidelijk dat daily urban systems niet stoppen bij de grens;
- Bij de grensoverschrijdende samenwerking zetten we in op acties die snel resultaat laten zien, maar ook werken we gezamenlijk aan grensoverschrijdende toekomstperspectieven waarin we samen met buurlanden verkennen waar kansen liggen voor een gezamenlijke aanpak van strategische vraagstukken;
- In nationale, provinciale en gemeentelijke programma's ter uitwerking van de omgevingsvisies werken we de grensoverschrijdende dimensie goed uit. Voorbeelden zijn het nationale Programma Energiehoofdstructuur (grensoverschrijdende energienetwerken) en het nationale Natuurprogramma (biodiversiteit om internationaal perspectief gezien);
- In het instrument "Omgevingsagenda"¹⁵ staat de opgave centraal. Op basis van de opgave wordt bepaald welke partijen, zo nodig ook over de landsgrens, betrokken moeten worden. We spelen daarbij in op de uitnodiging van Belgisch Limburg (als reactie op de ontwerp NOVI) om bij de uitwerking van deze Omgevingsagenda betrokken te worden;
- Wij informeren elkaar wederzijds tijdig bij ruimtelijke ontwikkelingen nabij de grens met mogelijke gevolgen voor natuur, milieu en/of omwonenden aan de andere zijde van de grens.

Stedelijke ontwikkeling & Wonen

Expo Real München

- Provincie neemt sedert aantal jaar deel aan Expo Real te München, de grootste B2B vastgoed beurs van Europa. Hier positioneert Limburg zich bij (internationale) bouwers, ontwikkelaars, potentiële investeerders en beleggers.

Kwaliteitsimpuls Limburgse Centra

- Wij kiezen voor een kansgerichte benadering voor cross-overs binnen grensoverschrijdende projecten en daaraan gekoppelde (Europese) financiering. Een voorbeeld zou de "Euregionale profilering" van centra kunnen zijn.

Koopstromenonderzoek

De provincie is in 2019 gestart met het koopstromenonderzoek, dat informatie biedt over het koopgedrag en de bezoekmotieven van consumenten.

- Koopgedrag houdt niet op bij de lands- en provinciegrens. Daarom is bewust gekozen om relatief diep in zowel België, Duitsland als overig Nederland respondenten te bevragen.
- De onderzoeksresultaten worden gebruikt door zowel beleidsmakers, marktpartijen als onze buitenlandse partners om winkelgebieden te optimaliseren. Waar relevant in onderlinge samenwerking.

¹⁵ In dit nieuwe instrument worden de opgaven uit omgevingsvisies naast de lopende uitvoeringsprogramma's van rijk en regio gelegd en wordt gezamenlijk bepaald waar aanvullende acties nodig zijn.

Woonmonitor

Grensoverschrijdende knelpunten in de Euregio Maas-Rijn op het gebied van wonen worden inzichtelijk gemaakt door het Interreg-project Woonmonitor EMR:

- De Woonmonitor combineert demografische trends, ontwikkelingen op de woningmarkt en andere aspecten die nauw verband houden met het thema wonen, in één integrale statistische database;
- Grensoverschrijdende transparantie van data wordt vergroot waardoor de scheidslijn tussen de verschillende woningmarkten in het grensgebied vervaagt.

Uitvoeringsprogramma Sociale Agenda

Wij kiezen voor een kansgerichte benadering voor samenwerking over de grens en daaraan gekoppelde (Europese) financiering.

5. Instrumenten en partners

Wij kiezen ervoor kennis over grensoverschrijdende instrumenten in onze organisatie te behouden en verder uit te bouwen, maar tevens gebruik te maken van de bekwaamheid en ervaring van onze partners in grensoverschrijdend samenwerken. Dit hoofdstuk beoogt inzicht te geven in welke instrumenten en partnerorganisaties op dit moment het meest relevant zijn. Het is een dwarsdoorsnede en geen uitputtend overzicht: nieuwe kansen of opgaven kunnen nopen tot het aanwenden van andere instrumenten en samenwerkingsrelaties.

Limburg en de Buurlanden

Organisaties die grensoverschrijdende samenwerking van Limburg in de regio bevorderen

De **EGTS Euregio Maas Rijn (EMR)** is een partnerschap van de regio Aken, Provincie Luik, Provincie Limburg (B), Provincie Limburg (NL) en de Duitstalige gemeenschap van België. Vanaf 1 april 2019 is de EMR een Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking (EGTS), een rechtspersoon volgens Europees recht die is opgezet om grensoverschrijdende transnationale of interregionale samenwerking in de Europese Unie te vergemakkelijken.

De EGTS Euregio Maas-Rijn bevordert en coördineert grensoverschrijdende samenwerking van de vijf partnerregio's en heeft een eigen programma met de speerpunten Economie & Innovatie; Arbeidsmarkt, onderwijs & opleiding; Cultuur & toerisme; Gezondheidszorg en Veiligheid. Elke partnerregio heeft 7 stemgerechtigden en twee adviserende leden. Limburg heeft de zetels als volgt bepaald: 2 door GS (CdK + lid GS), 3 door PS, 2 door gemeentelijke vertegenwoordigers, 1 adviserend lid namens de werkgevers en 1 adviserend lid namens de werknemers.

Binnen de Euregio Maas-Rijn is bureau EMRIC verantwoordelijk voor de samenwerking op het gebied van crisisbeheersing en rampenbestrijding tussen de bovengenoemde partnerregio's. Voor Limburg nemen de GGD Zuid-Limburg en de Veiligheidsregio Zuid-Limburg hieraan deel.

De stichting EU-Prevent is verantwoordelijk voor de samenwerking op het gebied van gezondheidszorg, bevordering en preventie. Ruim 30 partners binnen de Euregio Maas-Rijn zijn hierbij aangesloten.

De **Euregio Rijn-Maas-Noord** heeft 31 leden: 13 Midden- en Noord-Limburgse gemeenten, MKB Limburg en hun Duitse tegenhangers. De euregio rijn-maas-noord is een publiekrechtelijk openbaar lichaam naar Duits recht. Hoofddoel is het om de grensbarrières voor leven, werken, ondernemen en studeren in de euregio te verminderen en de identiteit van het gebied als samenhangende regio te versterken. Hiertoe zijn tot en met 2020 vijf speerpunten benoemd: 1) agribusiness, 2) logistiek, 3) industrie, 4) toerisme & recreatie, natuur & landschap, cultuur & sport en 5) arbeidsmarkt, onderwijs & taal. Deze thema's worden in projecten uitgewerkt. Provincie Limburg is adviserend lid.

Bij de **Euregio Rijn-Waal** zijn ca. 55 gemeenten en regionale overheden aangesloten. Het werkgebied van de Euregio Rijn-Waal omvat aan Nederlandse kant een groot deel van de provincie Gelderland met de gebiedsdelen Arnhem-Nijmegen, West-Veluwe, Zuid-West-Gelderland, delen van Noordoost-Brabant en het noordelijke deel van de provincie Limburg. Aan Duitse kant omvat het werkgebied de Kreis Kleve, de Kreis Wesel en de steden Duisburg en Düsseldorf. De Euregio Rijn-Waal heeft als belangrijkste doel de grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en maatschappij te verbeteren en te intensiveren. Partners worden bij elkaar gebracht om gezamenlijke initiatieven te starten. Provincie Limburg is betrokken middels de Algemene ledenvergadering en de commissies.

Grensoverschrijdende agenda's

Samenwerking met Duitsland

Met de laatste regeerakkoorden van Noordrijn-Westfalen en Nederland is een nieuwe impuls gegeven aan de bilaterale grensoverschrijdende samenwerking tussen beide landen (GROS agenda). In opdracht van de beide Minister Presidenten Rutte en Laschet is een verkenning naar mogelijke verbetering van de organisatie (governance) van de grensoverschrijdende samenwerking uitgevoerd onder leiding van Gouverneur Bovens en Europa-minister van Noordrijn-Westfalen Holthoff-Pförtner. De nieuwe governance is vastgesteld tijdens de eerste regeringsconsultatie tussen Nederland en NRW op 19 november 2018. De CdK Limburg coördineert namens de betrokken grensprovincies. Een bestuurlijke en ambtelijke coördinatiestructuur zijn opgezet die grensoverschrijdend alle betrokken overheidslagen omvat. Haar belangrijkste instrumenten zijn een jaarlijkse Grenslandconferentie en een Grenslandagenda. De Grenslandagenda is een dynamische agenda, waar thans concrete activiteiten op de 3 thema's arbeidsmarkt, onderwijs en mobiliteit worden ontplooid. Na afstemming binnen de bovengenoemde bestuurlijk coördinatiestructuur wordt de Grenslandagenda aangevuld met nieuwe thema's. Voor de komende Grenslandconferentie is het thema veiligheid (crisisbeheersing, grensoverschrijdende politie- en justitiesamenwerking, grensoverschrijdende criminaliteitsbestrijding) toegevoegd. De daartoe verantwoordelijke partners bereiden dit onderwerp voor, in nauwe samenwerking met de Commissaris van de Koning.

Samenwerking met Vlaanderen

Ook met Vlaanderen is met de betrokken overheidslagen een nieuwe governance-structuur voor de grensoverschrijdende samenwerking ontwikkeld. De CdK van Zeeland coördineert hierin namens de Zuid-Nederlandse provincies. Onder voorzitterschap van de gouverneur van de provincie Antwerpen, mevrouw Berx en de heer Donner, oud-vicevoorzitter van de Raad van State, identificeert een bestuurlijke werkgroep oplossingen voor grensbelemmeringen die veroorzaakt worden door verschillen in wet- en regelgeving in Nederland en België. Dit traject is gestart naar aanleiding van een eerdere verkenning door ITEM naar kansen en knelpunten met betrekking tot het grensoverschrijdende havengebied North Sea Port (Gent - Vlissingen). De daaruit voortkomende kennis en expertise wordt ingezet om breder afspraken te maken over grensoverschrijdende samenwerking en de aanpak van grensbelemmeringen op bovenregionaal niveau. De ambitie is deze afspraken te concretiseren tijdens de Vlaams-Nederlandse top in november 2020. Indien in de samenwerking zaken aan de orde komen die raken aan de bevoegdheden van de federale overheid of van Wallonië wordt dit door Vlaanderen met de betreffende instanties opgenomen.

Organisaties die grensoverschrijdende arbeidsmobiliteit bevorderen

Grensinfopunten (GIP), Expat center, Servicepunt Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling (SGA)

Vanwege de geografische ligging van Limburg is de beschikbaarheid van reguliere en structurele dienstverlening voor euregionale arbeidsmobiliteit van belang. Bij de Grensinformatiepunten Maastricht, Aachen-Eurode, Euregio Rijn-Maas-Noord (Mönchengladbach) en Euregio Rijn-Waal (Kleve) kunnen grenswerkers terecht met vragen over werk, solliciteren, loon, belasting, ziektekosten, kinderopvang, pensioen, sociale zekerheid in zowel de Duitse als Belgische grensregio. De grensinformatiepunten worden structureel gefinancierd vanuit de provinciale begroting op basis van een convenant met de Rijksoverheid. De Servicepunten Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling (SGA) in Kerkrade-Herzogenrath en Maastricht bemiddelen bij het matchen van banen en kandidaten

in het buurland. Met ingang van 2020 is het Servicepunt Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling Venlo-Mönchengladbach van start gegaan. Het Expat Centre Maastricht Region ontzorgt internationals en hun werkgevers bij het in dienst treden bij een bedrijf en het wonen in de regio Zuid-Limburg. Hiermee wordt het aantrekken en behouden van (schaars) gekwalificeerd internationaal personeel ondersteund. De aanwezigheid van internationals (en grenswerkers) is van gebleken belang voor Zuid-Limburgse bedrijven, de Brightlands campussen en dienstverleners.

Overig

LIOF/NRW.Bank en LRM

Samen met haar evenknieën in onze buurregio's (NRW.Bank in Noordrijn-Westfalen en LRM in Belgisch Limburg) onderzoekt LIOF of er instrumentarium voor grensoverschrijdend ondernemen kan worden ontwikkeld dat laagdrempelig toegankelijk is voor MKB in de Euregio's. Tevens heeft LIOF een specifieke rol aangaande euregionale samenwerking en exportbevordering op het door de Provincie geformuleerde economische beleid.

Met de **regiodeal Parkstad Limburg en de regiodeal Noord-Limburg** wordt in samenwerking met het Rijk de kracht van de regio versterkt. Grensoverschrijdende samenwerking is een belangrijke component in beide deals. In Parkstad zijn met regio Aken afspraken gemaakt over verdere samenwerking op het gebied van grensoverschrijdende arbeidsmarkt, mobiliteit en (digitale) dienstverlening. In Noord-Limburg wordt in het kader van de regiodeal door onderwijs en bedrijfsleven gewerkt aan een fieldlab grensoverschrijdend ondernemerschap. Daarnaast hebben de samenwerking met de regio Niederrhein en grensoverschrijdende kennisinfrastructuur bijzondere aandacht.

Limburg en Europa

Belangenbehartiging & Public Affairs

Belangenbehartiging is een instrument dat door de hele organisatie wordt ingezet: richting politici, bestuurders, collega-ambtenaren en alle andere relevante actoren. Het opbouwen van goede relaties en netwerken kost tijd maar is cruciaal in het grensoverschrijdend samenwerken. De "agenda Public Affairs voor Rijksoverheid, Europese Unie en buurregio's"¹⁶ schetst de lange termijn strategie, werkwijze en inhoudelijke inzet van de provinciale lobbyactiviteiten in Den Haag, Brussel, Düsseldorf, Vlaanderen en Wallonië. In Den Haag, Brussel en Düsseldorf bevinden zich de vooruitgeschoven posten voor Public Affairs van Provincie Limburg.

Organisaties & programma's die Limburg verbinden met Europa: Europese instellingen

Benelux Unie

Binnen de Benelux Unie¹⁷ werken België, Nederland en Luxemburg intergouvernementeel nauw samen op de terreinen Economie & interne markt (inclusief duurzame ontwikkeling) en Veiligheid & samenleving (justitie en binnenlandse zaken). De samenwerking tussen de drie landen krijgt over het algemeen concreet vorm in (hoog)ambtelijke werkgroepen. De Benelux beschikt verder over eigen juridische instrumenten waarmee België, Nederland en Luxemburg grensoverschrijdende

¹⁶ Agenda Public Affairs voor Rijksoverheid, Europese Unie en buurregio's, brief aan Provinciale Staten 2 april 2020, 2020/12994

¹⁷ www.benelux.int

vraagstukken van lokale autoriteiten of uitvoerende diensten op een juridisch eenduidige manier kunnen aanpakken. Per 1 januari 2020 is Nederland gedurende een jaar voorzitter. Tijdens het voorzitterschap zal Nederland zich richten op drie overkoepelende thema's: duurzame economische ontwikkeling, waarborging van grensoverschrijdende veiligheid, en de samenwerking met andere landen en regio's.

Het **Comité van de Regio's** is het adviesorgaan waar lokale en regionale overheden hun stem laten horen in het besluitvormingsproces van de Europese Unie. De Europese Commissie, het Europees Parlement en de Raad raadplegen het Comité van de Regio's over nieuwe voorstellen op terreinen die raken aan lokaal en regionaal beleid. Een lid van Gedeputeerde Staten is actief in het Comité van de Regio's.

ITEM (Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility) is in 2015 als Kennisas project van start gegaan en speelt als kennisinstituut een belangrijke rol in het verminderen van grensweerstand. Niet alleen door scherpe juridische analyses maar ook door het aandragen van praktische oplossingen voor gesignaleerde grensproblematiek wordt een maatschappelijke bijdrage geleverd aan de grensoverschrijdende economische ontwikkeling van de regio. In deze zin is het instituut ook faciliterend is voor andere "instrumenten" zoals de grensinfopunten. Uit evaluatie blijkt dat het instituut goed is ingebed in bestaande euregionale, nationale en Europese netwerken. In november 2019 is een tweede tranche subsidie toegekend aan ITEM ten behoeve van de verdere ontwikkeling tot een zelfstandig wetenschappelijk instituut met maatschappelijke meerwaarde.¹⁸

Maastricht Working on Europe (MWoE) ambieert met haar programma een sterke positionering van de Limburgse hoofdstad Maastricht als werk- en ontmoetingsplaats voor gesprek, debat, en kennis- en visieontwikkeling rondom Europese thema's. Het invulling geven aan initiatieven in het kader van het Europees Erfgoedlabel dat op 26 maart 2018 is toegekend aan het Verdrag van Maastricht is een belangrijk onderdeel van het programma MWoE (zie ook terugblik Europa). Na een succesvolle afronding van fase 1, wordt ook in fase 2 verder invulling gegeven aan de meerjarige programmadoelstellingen: "Maastricht als Europees 'Centre of Excellence'", "Maastricht de plek voor debat en dialoog over Europa en Uitdragen" en "koesteren van het Europees Erfgoed gekoppeld aan het Verdrag van Maastricht". Studio Europa heeft, als uitvoerende organisatie voor het programma de ambitie om als hub bestaande en nieuwe "Europa initiatieven" en partijen te verbinden en te versterken bij de totstandkoming en versterking van projecten en evenementen door inzet van expertise en een breed netwerk op lokaal-, nationaal en internationaal niveau. Aanvullend bestaat de wens voor het opzetten van een bestuurlijke 'Europa-overleg' om de verschillende Europa-initiatieven af te stemmen. De coördinatie van de agenda wordt belegd bij Studio Europa, passend bij de hub-functie en bouwend op de bestaande, succesvolle governancestructuur die reeds operationeel is. Dit past tevens bij de bestuurlijke intenties en eerdere afspraken. De versterking van het internationale profiel van de Limburgse hoofdstad Maastricht, de regio en de Universiteit Maastricht draagt positief bij aan de verankering en positionering van provinciale belangen in relevante Europese netwerken en aan de realisering van de provinciale strategische opgaven. Juist de rijkdom aan organisaties en programma's in Limburg die over grenzen kijken en werken bevorderen op de langere termijn een steeds meer internationaal concurrerende omgeving, een aantrekkelijk vestigings- en werkklimaat voor internationale en nationale kennisinstellingen, kenniswerkers, social start-ups, bedrijven en netwerken. Het draagt daarnaast ook bij aan een uitnodigend woon- en studeerklimaat voor toekomstige studenten.

¹⁸ Statenvoorstel Evaluatie en Aanvraag tweede tranche subsidie Kennis-As project ITEM

Het continueren van de ondersteuning van dit initiatief is reeds bekrachtigd door het college programma “Vernieuwend Verbinden”.¹⁹

Model European Parliament (MEP)

Het Model European Parliament biedt Europese scholieren uit de hoogste klassen van het voortgezet onderwijs middels een simulatie van het Europees Parlement de mogelijkheid ervaring op te doen met het bedenken van oplossingen voor grensoverschrijdende problemen binnen de Europese Unie. Zo komen (Limburgse) jongeren in aanraking met het complexe proces van Europese besluitvorming en krijgen ze inzicht in het belang van de samenwerking in de Europese Unie.

Young European Talent (YET)

Vijftig toptalenten uit vijf Europese landen (Duitsland België, Luxemburg, Frankrijk en Nederland), geselecteerd door relevante consuls, ambassades, ministeries en andere overheidsinstellingen, worden samen gebracht tijdens een 3-daags programma in Limburg. Hiermee is YET een internationaal hoogkwalitatief netwerk voor jonge en toekomstige beleidsmakers en besluitvormers in Europa dat bijdraagt aan de internationale positie van onze provincie.

YUFE (Young Universities for the future of Europe) is een samenwerking van de Universiteit Maastricht met de universiteiten van Carlos III Madrid, Eastern Finland, Antwerpen, Bremen, Essex, Rome, Cyprus (en Rijeka en Nicolaus Copernicus Torún als associate partner), in het kader van het initiatief “Europese Universiteiten” van de Europese Commissie. “Europese Universiteiten” hebben als doel een nieuwe generatie creatieve Europeanen samen te brengen, die, over grenzen en disciplines heen, in verschillende talen kunnen samenwerken om maatschappelijke problemen en tekorten aan vaardigheden in Europa aan te pakken. De Commissie heeft YUFE nagenoeg het maximale aantal verkrijgbare punten in deze pilotfase toebedeeld. Naast het feit dat YUFE inspeelt op voor Limburg relevante thema's als sociale gelijkheid en verbinding met de maatschappij en burgers, biedt samenwerking met innovatieve clusters in de YUFE regio's kansen voor economische structuurversterking en het aantrekken van internationaal talent. Het staat buiten kijf dat YUFE een uithangbord kan worden voor Limburg als Europese regio.

Structuurfondsen & thematische fondsen

Algemeen

De huidige Europese programmaperiode loopt van 2014 tot 2020. De Europese Unie staat aan de vooravond van een nieuwe zevenjarige beleidsperiode 2021-2027. Het Europese financiële kader daarvoor zal gegeven worden door het Meerjarig Financieel Kader (MFK). Hiervoor heeft de nieuwe Europese Commissie het initiatief. Op het moment van het opstellen van deze notitie is het MFK nog niet bekend, waardoor er nog geen zicht is op de Europese middelen die voor de periode 2021-2027 voor Limburg beschikbaar komen. De coronacrisis heeft daarnaast grote impact op het besluitvormingsproces over het MFK en naar verwachting tevens op beschikbaar komende middelen voor de verschillende programma's en de verdeling ervan. De Europese programma's hebben betrekking op een breed scala aan Europese beleidsthema's zoals cohesie/sociaal-economische structuurversterking, grensoverschrijdende samenwerking, landbouw en plattelandsontwikkeling, infrastructuur, onderzoek en milieu/duurzaamheid.

Qua aansturing en programmering is er een onderscheid tussen structuurfondsen en thematische fondsen. De structuurfondsen worden via nationale of regionale programma's uitgevoerd. Voor Limburg zijn met name het Europees fonds voor Regionale ontwikkeling (EFRO), het Europees sociaal fonds (ESF) en het Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling (ELFPO) relevant. De diverse Interreg-programma's die voor Limburg zeer belangrijk zijn worden gefinancierd uit EFRO.

¹⁹ Vernieuwend Verbinden, collegeprogramma 2019-2023, pagina 19.

Daarnaast is er een groot aantal thematische fondsen die centraal in Brussel door de Europese Commissie zelf worden geprogrammeerd. Belangrijk voor Limburg zijn onder andere EASI, Horizon, TEN, LIFE, Erasmus+ en ECF. Voor een schematisch overzicht van de structuurfondsen en thematische fondsen verwijzen wij naar bijlage 2.

Limburg is vanwege de geografische ligging actief in een aantal Europese programma's en streeft naar optimale benutting hiervan. Deze programma's kunnen een goede bijdrage leveren aan de uitvoering van de provinciale beleidsambities. Een proactieve houding vanuit Provincie Limburg is daarbij essentieel om Europese middelen naar Limburg te halen. Daarbij valt te denken aan het bundelen van EU-expertise en inzet op projectontwikkeling om het Limburgse veld te faciliteren. Vanwege de eerder genoemde onzekerheid ten gevolge van de Corona-pandemie over de beschikbare budgetten en de verdeling daarvan, is het op het moment van schrijven van deze notitie nog niet mogelijk een streefbedrag te koppelen aan deze ambitie om Europese middelen naar Limburg te halen.

Europees noodpakket Corona

Binnen de Europese Unie wordt momenteel (voorjaar 2020) onderhandeld over een Europese aanpak van de Coronacrisis met een pakket aan financiële maatregelen om landen te helpen bij de bestrijding van het Corona-virus en het herstel van de economie als gevolg van de crisis. De belangrijkste instrumenten waarover overeenstemming lijkt te bestaan zijn inzet van het Europees Stabilisatie Mechanisme (ESM), een Europees garantiefonds voor bedrijven door de EIB en een werkloosheid-compensatiefonds SURE. Totale omvang ca. € 540 miljard.

Daarnaast wordt het zgn. Corona Response Investment Initiative (CRII) voorbereid, omvang € 37 miljard waar de Europese Commissie restant-budgetten uit de lopende structuurfondsprogramma's voor wil inzetten.

Wij zullen de ontwikkelingen op dit gebied volgen en in overleg met de Europese Commissie en het rijk bezien of en zo ja op welke wijze hier in Limburg op ingespeeld kan worden.

De drie Zuid-Nederlandse provincies hebben een integrale Regionale Innovatie Strategie voor Slimme Specialisatie (RIS3) ontwikkeld. Deze is het fundament voor de te ontwikkelen Operationele Programma's voor EFRO (OP Zuid), Interreg, onze inbreng in het Nationaal Strategisch Plan voor het GLB en nationale programma's in de periode 2021-2027. In de RIS3 wordt nadrukkelijk de verbinding gemaakt met de belangrijkste maatschappelijke thema's klimaat, energie, landbouw, circulaire economie en gezondheid.²⁰

Daarnaast zijn er tal van andere Europese subsidie- en investeringsmogelijkheden die interessant zijn voor de financiering van Limburgse projecten en ontwikkelingen. De volgende financiële instrumenten zijn voor Limburg het meest relevant:

Europese structuurfondsen

EFRO

Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, m.n. bedoeld om de economische verschillen tussen de Europese regio's te verkleinen. Europees Sociaal Fonds, m.n. bedoeld om de economische en sociale samenhang in Europa te versterken.

ESF

Europees Sociaal Fonds, m.n. bedoeld om de economische en sociale samenhang in Europa te versterken.

²⁰ "Innoveren en realiseren met impact RIS3 Zuid-Nederland 2021-2027, Regionale Innovatie Strategie Slimme Specialisatie voor programma's Europese fondsen"

Interreg A

Interreg is een programma van de Europese Commissie om de territoriale samenwerking tussen grensregio's te bevorderen. De Interreg-A programma's hebben een bredere doelstelling dan puur innovatie. Ze willen verbinding creëren in de grensregio's met thema's als grensoverschrijdend onderwijs, -arbeidsmarkt, -openbaar vervoer, -gezondheidszorg etc. Limburg wil in de hieronder genoemde drie Interreg gebieden in de komende meerjarenperiode 2021-2027 graag dat 65% van het toekomstige budget besteed gaat worden aan innovatie (hier ligt een directe relatie met de doelstellingen van RIS3) en 35% aan een verbonden grensregio. Dit betekent dat we met name inzetten op de volgende zogenaamde Europese beleidsdoelstellingen: 1. EEN SLIMMER EUROPA door de bevordering van een innovatieve en slimme economische transformatie, 2. EEN GROENER KOOLSTOFARM EUROPA door de bevordering van een schone en eerlijke energietransitie, groene en blauwe investeringen, de circulaire economie, aanpassing aan de klimaatverandering, risicopreventie en risicobeheer en 3. GOVERNANCE door een beter bestuur van de grensoverschrijdende samenwerking. Voor Limburg zijn de hieronder benoemde 3 interreg programma's relevant.

Interreg Euregio Maas Rijn is samengesteld door 13 programmapartners waarvan de Provincie Limburg er één is. Daarnaast zijn maken alle aangrenzende regio's aan Limburg, regio Leuven, regio Brabant, regio Rheinland Pfalz, EGTS Euregio Maas Rijn en een aantal Ministeries nationaal en internationaal deel uit van het programma. Het programma kent een groter aantal samenwerkingspartners dan de EGTS Euregio Maas Rijn. Middelen zijn in de programmaperiode 2014-2020 verdeeld over een viertal investeringsprioriteiten en een beheerprioriteit: 1) Innovatie, 2) Economie, 3) Sociale inclusie en opleiding, 4) territoriale samenwerking en technische bijstand. Het programma vergoedt maximaal 50% van de kosten van een project mits de kosten subsidiabel zijn. De resterende 50% aan kosten dienen gedekt te worden met eigen middelen of nationale of regionale cofinanciering. Elke partner in het programma heeft vetorecht. Nederland is verantwoordelijke Lidstaat voor dit programma en de provincie Limburg is beheersautoriteit.

Het programma **Interreg Vlaanderen-Nederland** wordt uitgevoerd op het grondgebied van (delen van) de vijf Vlaamse provincies en de drie zuidelijke Nederlandse provincies. Het programma 2014-2020 zet in op 1) de versterking van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie, 2) steun voor de overgang naar een koolstofarme economie in alle bedrijfstakken, 3) Bescherming van het milieu en bevordering van efficiënte omgang met hulpbronnen 4) Bevordering van werkgelegenheid en ondersteuning van arbeidsmobiliteit. De doelstellingen voor de nieuwe periode staan nog ter discussie maar zullen met betrokkenheid van ondernemers, kennisinstellingen, organisaties en overheden ingaan op thema's als innovatie en economische transformatie; de energietransitie, biodiversiteit en circulaire economie; een socialer Europa met brede toegankelijkheid van grensoverschrijdende onderwijs en arbeidsmarkt gericht op tekortberoepen en het versoepelen van de grensoverschrijdende samenwerking. In het gehele programmagebied wordt de Nederlandse taal gesproken, wat de grensoverschrijdende communicatie vergemakkelijkt

Noordrijn-Westfalen is de verantwoordelijke lidstaat voor het **Interreg Nederland –Duitsland**. Overige partners zijn de deelstaat Nedersaksen, Nederland, de provincies Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel, Flevoland, Gelderland, Noord-Brabant en Limburg, de Eems Dollard Regio, EUREGIO Gronau, Euregio Rijn-Waal en euregio rijn-maas-noord. De Interreg-partners zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de uitvoering van het programma. De belangrijkste doelstellingen van het programma zijn 1) de verhoging van de innovatiekracht van de grensregio en 2) het verminderen van de barrièrewerking van de grens. Het programma kent voor wat betreft de verhoging van de innovatiekracht vijf strategische initiatieven te weten High Tech Systems & Materials, Agribusiness & Food, Health & LifeSciences, Energie & CO2-arme economie en Logistiek. Het

FOOD2020-project, waar middelgrote en kleine bedrijven en kennisinstellingen gezamenlijk aan innovatieve ontwikkelingen werken om de concurrentiekracht van de foodsector in de regio te versterken is bijvoorbeeld een succesvol project binnen dit programma. Voorbeelden van projectthema's binnen Food 2020 zijn de ontwikkeling van biobased verpakkingso oplossingen, voeding op basis van insecten of oplossingen om gecontroleerd planten te verbouwen in stedelijk gebied. Ook het Healthy Building Network project dat de aanwezige kennis en faciliteiten aan weerszijden van de grens ontsluit en verbindt rondom het thema gezondheid en de effecten van gebouwen op mensen is illustratief voor het succes van dit programma.

Interreg B Noord-West-Europa, Interreg B Noordzee (Transnationaal), Interreg C (europe)en Component 5

De Interreg B programma's functioneren in een groter gebied rondom Nederland inclusief België, Luxemburg en delen van West-Duitsland, Noord-Frankrijk en Ierland.

Limburg kan voor het eerst ook deelnemen aan Interreg B Noordzee. De Interreg B programma's zetten grotendeels in op dezelfde prioriteiten als de A programma's en zijn zeer gefocust op innovatie en niche-projecten. Interreg C Europe focust zich op beleidsmatige samenwerking tussen regio's in geheel Europa en gebruikt als onderlegger de RIS3. De Provincie Limburg is zelf projectpartner in de Interreg europe projecten S3Chem, Medtech4Europe, Regions4Food en WildlifeEurope. Tenslotte is er een zogenaamde Component 5 voorzien in de nieuwe ETS-regeling die clusters op innovatieprojecten wil laten samenwerken zodat de Europese uitdagingen samen kunnen worden opgepakt door o.a. de Brightlands-Campussen en hun Europese counterparts.

GLB – Nationaal Strategisch Plan

Het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid is bedoeld om ervoor zorgen dat er genoeg voedsel wordt verbouwd op een duurzame manier, consumenten voor een redelijk prijs landbouwproducten kunnen kopen, boeren een behoorlijk inkomen hebben, biodiversiteit en landschap te beschermd worden en om bedrijven en het platteland te innoveren. Onder deze wetgeving valt ook het omvangrijk instrumenteel kader om zowel directe betalingen / hectaretoeslagen als plattelandsuitgaven te financieren. Sinds het ontstaan van het onderdeel Plattelandsbeleid in 2000 hebben provincies bedongen mee te beslissen hoe en waar de middelen in te zetten. Dit doen zij door deel te nemen aan zowel de sturings- als de uitvoeringsorganisatie voor het GLB en door een deel van de plattelandsmiddelen te voorzien van cofinanciering. Daadwerkelijk resultaat komt tot uitdrukking in sectorale, gebiedsgerichte en regionale projecten en investeringen. Het begrip POP (Plattelands Ontwikkelings Programma) vervalt met ingang van de nieuwe periode 2021 – 2027 en wordt vervangen door het bredere NSP (Nationaal Strategisch Plan).

Europese thematische fondsen

EaSI

Europees Programma voor Werkgelegenheid en Sociale Innovatie, m.n. bedoeld om innovatief beleid ten aanzien van werkgelegenheid en sociale innovatie te stimuleren. Dit programma is met name relevant voor de Euregio's en de bureaus voor arbeidsbemiddeling in Nederland, Duitsland en België.

Erasmus+

Erasmus+ is het subsidieprogramma van de Europese Unie voor onderwijs, training, jeugd en sport. Het zet erop in om een bijdrage te leveren aan economische groei, werkgelegenheid, gelijke kansen en inclusie in Europa.

Horizon Europe

Horizon Europe is het onderzoeks- en innovatieprogramma van de Europese Unie bedoeld om wetenschappelijke, technologische en maatschappelijke impact te creëren. Daarnaast draagt het programma bij aan het versterken van de wetenschappelijke en technologische grondslagen van de Europese Unie, en het concurrentievermogen van alle EU-lidstaten. De Commissie wil een missie-gedreven aanpak voor onderzoek en innovatie introduceren. De missies moeten zich richten op EU-doelstellingen en spreken tot de verbeelding van de burger. Verder moeten de missies verbindingen leggen tussen disciplines en sectoren. Het voorstel is om met het nieuwe Europese programma tussen de € 85 en €100 miljard aan middelen beschikbaar stellen aan kennisconsortia, ten behoeve van kennisinfrastructuur, onderzoek en innovatie. Wij zetten onze posities en expertise in om Limburgse spelers in staat te stellen om deze middelen ook in Limburg te laten landen.

LIFE

LIFE is het programma van de EU voor de bescherming van de natuur en de biodiversiteit. Het verleent ook financiële steun aan projecten om de klimaatverandering te bestrijden. Vanaf 2021 komen ook projecten voor energie-efficiëntie en hernieuwbare energie in aanmerking voor LIFE-steun

TEN-T

Bedoeld ter versterking van de vervoersnetwerken in de EU. Trans Europese netwerken op het gebied van infrastructuur, meer specifiek op vervoers-, telecommunicatie- en energiegebied ontvangen subsidie ontvangen van de EU indien zij bijdragen aan een goede werking van de interne markt en de economische en sociale samenhang versterken.

Overig

Europese Investeringsbank (EIB)

De EIB verstrekt leningen en participeert in fondsen. Provincie Limburg heeft een directe lening van EIB ontvangen voor het Limburgs Energie Fonds (LEF) en Duurzaam Thuis. Het oorspronkelijke fondsvermogen van LEF van € 60 miljoen is met een aanvullende verstrekking van €30 miljoen vergroot naar € 90 miljoen om duurzaamheidsinvesteringen van bedrijven in Limburg te financieren. De EIB verstrekte verder € 75 miljoen voor de Duurzaam Thuis regeling, waarmee particulieren een lening kunnen aanvragen voor het verduurzamen van hun woning. Ook in de toekomst zullen wij blijven inzetten op samenwerking met de EIB.

Limburg en de wereld

Acquisitie, innovatieve allianties en handelsbevordering

Acquisitie is een instrument om een impuls te geven aan nieuwe innovatie-gerichte bedrijvigheid, gericht op de Limburgse economische missies. Ook deelname in Europese en grensoverschrijdende innovatieve allianties draagt bij aan kennisuitwisseling en innovatie in binnen de Brightlands thema's. Voorbeelden hiervan zijn de Smart Specialisation Platforms 'Med Tech', 'Precision Medicine', 'Chemicals' en 'Agrofood' en het Vanguard-initiatief. Voor acquisitie en handelsbevordering werkt de Provincie nauw samen met LIOF volgens de uitgangspunten die in het Missiegedreven Economisch Kader zijn benoemd.

Vriendschapsrelatie Sichuan

De Provincie heeft sinds juni 2014 een officiële vriendschapsrelatie met de West-Chinese provincie Sichuan op basis van complementair topsectorenbeleid. In voorgaande jaren zijn met name op het vlak van life science & health en onderwijs concrete samenwerkingsinitiatieven geïnitieerd. Thans wordt economische diplomatie ingezet voor gerichte projectenlobby.

6. Samenhang beleidsambities en instrumenten

Er zijn tal van instrumenten die ingezet kunnen worden om de grensoverschrijdende doelstellingen uit het collegeprogramma te realiseren. Wij kiezen voor een aanpak waarbij de Limburgse agenda leidend is en waarbij er wordt geschakeld tussen verschillende schaalniveaus. Dit betekent dat, afhankelijk van het thema, wij meerdere instrumenten tegelijkertijd inzetten. De verwachte impact bepaalt de aanvliegroute.

	Economie Incl. circulair	Mobiliteit	Ruimte	Natuur	Cultuur	Sociaal	Landbouw	Energie	Veiligheid*	Wonen
Buurland	GROS agenda	GROS agenda	GROS agenda	GROS agenda	GROS agenda	GROS agenda	GROS agenda	GROS agenda	GROS agenda	GROS agenda
	Grensinfo punten					Grensinfo punten				
	buurtalen					buurtalen				
	PA	PA	PA	PA	PA	PA	PA	PA	PA	PA
	Regiodeal					Regiodeal	Regiodeal		Regiodeal	
	Innovatieve					Innovatieve	Innovatieve	Innovatieve		
	allianties/ acquisitie/ handelsbev.					allianties/ acquisitie/ handelsbev.	allianties/ acquisitie/ handelsbev.	allianties/ acquisitie/ handelsbev.		
Europees	Europese progr.	Europese progr.	Europese progr.	Europese progr.	Europese progr.	Europese progr.	Europese progr.	Europese progr.	Europese progr.	Europese progr.
	Europese instellingen	Europese instellingen	Europese instellingen	Europese instellingen	Europese instellingen	Europese instellingen	Europese instellingen	Europese instellingen	Europese instellingen	Europese instellingen
	PA	PA	PA	PA	PA	PA	PA	PA	PA	PA
	Innovatieve					Innovatieve	Innovatieve	Innovatieve		

	allianties/ acquisitie/ handelsbev.					allianties/ acquisitie/ handelsbev.	allianties/ acquisitie/ handelsbev.	allianties/ acquisitie/ handelsbev.		
Gloobaal	Economische diplomatie (incl. China)									
	Innovatieve						Innovatieve	Innovatieve		
	allianties/ acquisitie/ handelsbev.						allianties/ acquisitie/ handelsbev.	allianties/ acquisitie/ handelsbev.		

* Rampenbestrijding en crisisbeheersing, openbare orde en daaruit voortvloeiend (grensoverschrijdende) politiesamenwerking, (grensoverschrijdende) justitie samenwerking en (grensoverschrijdende) criminaliteitsbestrijding vallen onder de taken en rollen van de CdK als rijksorgaan en derhalve buiten de scope van het collegeprogramma.

Bijlage 1: Terugblik

Zoals grensoverschrijdend samenwerken deel uit maakt van het DNA van de Limburger, maakt internationaliseringsbeleid deel uit van het provinciale beleid. Sinds 2012 wordt het internationaliseringsbeleid gezien als een collegebrede opgave waaraan vanuit alle portefeuilles een bijdrage wordt geleverd. Internationalisering wordt op deze manier instrumenteel voor het behalen van de verschillende Limburgse beleidsdoelstellingen. De belangrijkste ambitie die hieraan ten grondslag ligt is een Limburg dat ook op de lange termijn een goed vestigingsklimaat kent en aantrekkelijk is om te wonen, te werken, te studeren en te recreëren.

Terugblik Limburg en de Buurlanden

Kern van het internationaliseringsbeleid heeft steeds gelegen in de brede samenwerking met de directe buurlanden Duitsland en België. Taal- en cultuurverschillen vormen volgens de economische literatuur het vaakst een grensbelemmering.²¹ Verschillen in taal- en cultuur, maar ook in wetgeving en in politiek-bestuurlijke en financiële organisatie verhinderen dikwijls een soepele samenwerking met onze buurlanden.

Governance

Het vinden van de juiste gesprekspartner, op het juiste niveau, vergt kennis en een goed netwerk. De verkennersrol van de CdK Limburg in 2018 heeft geleid tot nieuwe afspraken over de organisatie van de grensoverschrijdende samenwerking ('governance') voor het hele grensgebied (Overijssel, Gelderland en Limburg) tussen Nederland en Noordrijn-Westfalen.²² Deze zijn vastgelegd tijdens de eerste regerings-consultatie tussen NL en NRW op 19 november 2018. Als onderdeel van deze afspraken vindt jaarlijks een Grenslandconferentie plaats. De provincies Gelderland, Overijssel en Limburg werken als onderdeel van deze governance-structuur samen vanuit Düsseldorf bij het consulaat-generaal.

Met Vlaanderen is een lichte governance-structuur afgesproken; hierin heeft Zeeland de lead; Noord-Brabant en Limburg participeren. Met Wallonië heeft dit proces (nog) niet plaatsgevonden.

²¹ De arbeidsmarkt aan de grens, met en zonder grensbelemmeringen, CPB notitie 23 november 2016

²² Verkenning GROS-governance NRW-NL, Rapportage van Dr. Stephan Holthoff-Pförtner, Minister für Bundes- und Europaangelegenheiten sowie Internationales des Landes Nordrhein-Westfalen
Rijksheer/verkenner Cdk Bovens NL, 10. Oktober 2018, in opdracht van het Ministerie van BZK

Het Institute for Transnational and Euregional crossborder cooperation and Mobility (hierna ITEM) heeft in 2018 naar aanleiding van een motie in Provinciale Staten een onderzoek verricht naar een “Statuut voor Limburg”²³, bedoeld om het mogelijk te maken vrijer van rijksbeleid bepaalde juridische grensknelpunten op te lossen. De discussie spitst zich met name toe op een voorstel van de Europese Commissie betreffende een grensmechanisme (“cross border mechanism”). Dit voorgestelde EU instrument maakt onderdeel uit van de dossiers waar het Europees parlement binnen de huidige termijn (2019-2024) aan blijft werken. Daarnaast heeft ITEM gekeken naar uitbreiding van Benelux-instrumentarium danwel naar bilaterale verdragen (zoals in het januari 2019 gesloten vriendschapsverdrag van Aken tussen Frankrijk en Duitsland). De bovengenoemde governancestructuur met Noordrijn-Westfalen biedt hiertoe ook mogelijkheden.

Onderwijs

Uit de evaluatie van het Provinciaal onderwijsbeleid²⁴ blijkt dat dit provinciale beleid heeft bijgedragen aan de inspanningen van de onderwijsinstellingen op het gebied van buurtaal- en euregionaal onderwijs. Tegelijkertijd blijkt tevens dat het ontbreekt aan focus en samenhang door een veelheid en variatie in initiatieven. Dit geeft de weerbaarheid weer van de thematiek: deelnemende scholen in het primair en voortgezet onderwijs ervaren de meerwaarde van deelname aan projecten maar kunnen hiervoor onvoldoende tijd vrij maken bovenop het reguliere curriculum. In het mbo is sprake van een actievere opstelling met initiatieven als de Euregionale toolkit. Maar het ontbreken van een doorlopende leerlijn, waarbij gestuurd wordt op vroeg beginnen met het aanleren van buurtaal en eurgiocompetenties blijkt een hindernis waaraan vanuit de provinciale rol slechts in zeer beperkte mate iets gedaan kan worden. De Expertgroep en Stuurgroep Euregionaal onderwijs²⁵ hebben een visiedocument opgesteld met uitgangspunten voor nieuw beleid. Ook het onderzoek van Service Science factory²⁶ biedt aanknopingspunten voor toekomstig beleid.

Arbeidsmarkt

Grensinformatiepunten en expatcenters geven informatie over mogelijkheden en kansen ten aanzien van het grensoverschrijdend werken. Op deze manier wordt grensoverschrijdend en mondiaal talent aangetrokken.

Brightlands & Innovatie

Binnen het grensoverschrijdend kennisinstituut Aachen Maastricht Institute for Biobased Materials (AMIBM), komen kennis en expertise van de Universiteit Maastricht, RWTH Aken en Fraunhofer Institute samen in innovatie oplossingen rondom biobased materials.

Toerisme & recreatie

Nederlands en Belgisch Limburg hebben samen veel te bieden op toeristisch vlak. Samenwerking vindt plaats op meerdere vlakken. Voorbeelden hiervan zijn een gezamenlijke promotieactie op de Duitse markt, de ontwikkeling van het grensoverschrijdende Rivierpark Maasvallei en het project “Via België”. Met Duitsland wordt samengewerkt in verschillende interreg projecten. De Maasfietsroute maakt onderdeel uit van de grensoverschrijdende toeristisch recreatieve infrastructuur.

Grensparken

²³ <https://www.maastrichtuniversity.nl/nl/nieuws/effectiever-aanpakken-van-juridische-grensobstakels>

²⁴ Mededeling portefeuillehouder inzake evaluatie provinciaal onderwijsbeleid 2016-2019, maart 2019

²⁵ In de Expertgroep hebben betrokken uit het onderwijsveld zitting; docenten, directieleden PO en VO, UWV, MBO en gemeenteambtenaren belast met onderwijs (gemeente Venlo en Maastricht).

²⁶ “tweetalig onderwijs –Nederlands-Duits, VMBO onderwijs” Service Science Factory

De grootste natuurgebieden en de mooiste landschappen van Limburg liggen aan en over de grens. Dat zijn, naast de drie Nationale Parken, de grensoverschrijdende (landschaps)-parken Maas-Swalm-Nette, Kempen-Broek, Rivierpark Maasvallei en het Drielandenpark. Deze groene plekken en verbindingen – ze zijn deel van het Nationaal Natuurnetwerk - zijn een essentieel onderdeel van de Europese Groene Infrastructuur die de grotere Europese natuurgebieden met elkaar verbindt. Door middel van grensoverschrijdende maatregelen en (interreg)projecten in de parken zijn in het recente verleden verschillende biodiversiteitsdoelstellingen gerealiseerd en waterproblemen opgelost. Voor de natuurgebieden in Noord- en Midden-Limburg die aan NRW grenzen, is een Interreg-project uitgevoerd voor 'aanpak Natuurbranden'. In dit driejarig project wordt de door Provincie Limburg geïnitieerde integrale gebiedsontwikkeling verder uitgerold naar de gehele Euregio Rijn- Maas-Noord. De Commissaris van de Koning heeft dit project financieel ondersteund vanuit zijn rijkstaken en betrokkenheid met de veiligheidsregio. Medio 2020 wordt dit project afgerond. Bekeken wordt of de resultaten van dit project duurzaam geborgd kunnen worden zodat de impuls aan deze grensoverschrijdende samenwerking structureel verankerd wordt.

Water

Grenswateroverleggen met Duitsland, Vlaanderen en Wallonië geven invulling aan de essentiële samenwerking en afstemming ten aanzien van de grensoverschrijdende beken en natte natuurgebieden en de samenwerking in grensoverschrijdend waterbeheer.

Het internationale project LIVES (litter free rivers and streams) is in 2018 gestart en loopt nog tot 2021. In 2019 heeft een internationale startconferentie van LIVES plaatsgehad met bestuurlijke vertegenwoordigers uit de Euregio Maas-Rijn. In de Maasregio is de werkgroep Buurlanden geïnitieerd teneinde onderlinge inbreng af te stemmen en gezamenlijke ambities te achterhalen.

Einstein Telescoop

De grensregio Zuid-Limburg is in beeld als vestigingslocatie voor de Einstein Telescoop, vanwege de unieke samenstelling van de bodem en de rust. De Einstein Telescoop positioneert de regio in een internationaal ecosysteem van innovatie, onderzoek en talentontwikkeling. Partnerinstituten en ontwikkelmaatschappijen, waaronder LIOF, uit de Euregio werken reeds samen in R&D projecten waartoe gezamenlijk opdracht is gegeven vanuit de partner-overheden verbonden aan het Interreg-programma EMR. In deze projecten wordt het Euregionale bedrijfsleven uitgedaagd een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van sleuteltechnologieën ten behoeve van de instrumentatie van de Einstein Telescoop.

Het Europese consortium van wetenschappers rondom de Einstein Telescoop heeft de conceptaanvraag opgeleverd voor de aanstaande Europese roadmap voor grote wetenschappelijke infrastructuren: de ESFRI roadmap 2021. De grensregio Zuid-Limburg wordt binnen deze ESFRI aanvraag en in het kader van de voorgestelde procedure tot siteselectie opgevoerd als één van de twee mogelijke locaties voor de Einstein Telescoop. De definitieve locatiekeuze is voorzien voor 2023.

Terugblik Limburg en Europa

De afgelopen coalitieperiode is er ingezet op een betere en bredere benutting van Europese fondsen voor Limburgse projecten. Door een expert-adviesbureau is in samenwerking met Provincie Limburg een monitoringssysteem opgezet, waaruit blijkt dat Limburgse projecten goed gebruik maken van Europese middelen. In de periode 2015 tot december 2019 is ruim € 348 miljoen uit Europese fondsen aan Limburgse projecten toegekend (excl. de financiering door de EIB). Met name de in het zuiden van Limburg gevestigde kennisinstellingen en bedrijven maken het meeste gebruik van de EU-fondsen. Naast de euro's subsidie die uit de geïnventariseerde programma's naar Zuid-Nederland stromen, wordt gebruik gemaakt van leningen die de Europese Investeringsbank (EIB) ter beschikking stelt. Provincie Limburg heeft een directe lening van EIB ontvangen voor het Limburgs Energie Fonds (LEF) en Duurzaam Thuis. Het oorspronkelijke fondsvermogen van LEF van € 60 miljoen is met een

aanvullende verstrekking van €30 miljoen vergroot naar € 90 miljoen om duurzaamheidsinvesteringen van bedrijven in Limburg te financieren. De EIB verstrekke verder € 75 miljoen voor de Duurzaam Thuis regeling, waarmee particulieren een lening kunnen aanvragen voor het verduurzamen van hun woning.

In mei 2018 heeft de Europese Commissie de ontwerp-verordeningen voor het cohesiebeleid uitgebracht. Hieronder een aparte Interreg-verordening en een aparte verordening Grensmechanisme (zie ook hierboven onder buurlanden). In de Interreg-verordening wordt meer dan voorheen aandacht besteed aan het oplossen van grensbarrières.

In december 2018 is de Houtskool-schets 'Inzet Europese fondsen 2021-2027' door de GS-en van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg vastgesteld. De hierin gestelde prioriteiten (met accent op maatschappelijke transitie en structuurversterking) zijn ook richtinggevend voor de inzet naar de 3 nieuwe Interreg-programma's (Vlaanderen-Nederland, Duitsland-Nederland en EMR). De Houtskool-schets is verder uitgewerkt in een nieuwe "Regionale Innovatie Smart Specialisation Strategie" (RIS3).

In 2018 ontving het Verdrag van Maastricht het Europees Erfgoedlabel. Hiermee is de sleutelrol van Maastricht in de totstandkoming van de Europese Unie bekrachtigd. Een aantal initiatieven en organisaties ondersteunt het uitdragen van het internationale karakter van Limburg. Zij bevestigen het beeld van Limburg als expert in grensoverschrijdende zaken. Het reeds eerder genoemde wetenschappelijk grens-instituut ITEM van de Universiteit Maastricht draagt sinds 2014 oplossingsrichtingen aan voor grensknelpunten die zich in de grensregio voordoen. Dit doen zij onder andere door jaarlijks een grenseffectenrapportage op te stellen. Maastricht Working on Europe (is het programma waarin als vervolg op Europe Calling (de succesvolle herdenking van 25 jaar Verdrag van Maastricht), Provincie Limburg, de gemeente Maastricht en de Universiteit Maastricht samenwerken om Maastricht tot centrum van kennis en dialoog met de burger te maken over de Europese integratie. Het multidisciplinaire en maatschappelijk impactvol Europa-onderzoek en de initiatieven en evenementen voor burgers, mede in het kader van het Europees Erfgoedlabel voor het Verdrag van Maastricht, dragen bij aan de Europese uitstraling van de regio. Uit de evaluatie van MWoE blijkt dat Studio Europa zich als uitvoeringsorganisatie van Maastricht Working on Europe, in de afgelopen periode meer ontwikkeld heeft tot een werkplaats en "een hub". Hier wordt een brug geslagen tussen resultaten van het Europa onderzoek en de maatschappij. Als voorbeelden het Maastricht Debate in april 2019, waar wetenschappelijk onderzoek onder jongeren de thema's bepaalde van het debat tussen de Spitzenkandidaten voor de positie van President van de Europese Commissie en evenementen als 'Werkplaats Europa', waar Euregionale stakeholders samen kwamen met als doel ontmoeten, delen van best practices en verbinden.

De Universiteit Maastricht is tevens trekker van het initiatief Young Universities for the future of Europe (YUFE), een samenwerking met de universiteiten van Carlos III Madrid, Eastern Finland, Antwerpen, Bremen, Essex, Tor Vergata university van Rome en Cyprus, in het kader van het initiatief "Europese Universiteiten" van de Europese Commissie. "Europese Universiteiten" hebben als doel een nieuwe generatie creatieve Europeanen samen te brengen, die, over grenzen en disciplines heen, in verschillende talen kunnen samenwerken om maatschappelijke problemen en tekorten aan vaardigheden in Europa aan te pakken.

Op Europees niveau acteert Limburg in verschillende kennis- en innovatienetwerken om de Limburgse economie te versterken. Het betreft het European Chemical Regions Network (ECRN) en samenwerkingsverbanden op het gebied van slimme specialisaties ten aanzien van de Brightlands thema's Chemie, Medtech, Agrofood en Precision Medicine.

Terugblik Limburg en de wereld

De opkomst van China heeft ook in Limburg aandacht gevraagd. Het land ontwikkelt zich op vrijwel alle economische en wetenschappelijke terreinen tot een toonaangevende speler op mondiaal niveau. De Provincie heeft sinds juni 2014 een officiële vriendschapsrelatie met de West-Chinese provincie Sichuan op basis van complementair topsectorenbeleid. In voorgaande jaren zijn met name op het vlak van life science & health en onderwijs concrete samenwerkingsinitiatieven geïnitieerd. De Limburgse handelsmissies (naar China) werden waar mogelijk gecombineerd met nationale handelsmissies en/of relevante vakbeurs inzendingen op basis van de strategische reisagenda's van RVO, Buitenlandse Zaken en andere relevante ministeries. Het merendeel van de Brightlands campussen en Limburgse topsectoren (met name logistiek) heeft strategische samenwerkingsverbanden met Chinese partners. Een aantal gerealiseerde concrete projecten (Zuyd ouderenzorg training programma, MHC investeringsfonds) is rechtstreeks te herleiden tot contacten die zijn ontstaan vanuit de provinciale vriendschapsband met Sichuan. Vanuit gecombineerde perspectieven van proactieve marktverkenning en vraaggestuurde projectondersteuning is er duidelijke toegevoegde waarde van een Provinciaal China beleid gerealiseerd.

In de periode 2012 – 2019 heeft de Provincie de ontwikkeling van de handelsrelatie met Azerbaidjan ondersteund. Deze inzet heeft geresulteerd in meerdere grote business cases in Azerbaidjan en omliggende gebieden. Na het oprichten van een luchtvrachtovereenkomst met de maatschappijen Silkway en Skygates zijn vanaf Maastricht Aachen Airport wekelijks 5 tot 10 vrachtluchten uitgevoerd naar en van Baku. Een tweede belangrijk resultaat betreft de realisatie van de Sister Port Development Greenport Venlo – Port of Baku. Logistieke speler Cabooter en Smart Logistics Venlo hebben samen met Port of Baku een logistiek concept ten behoeve van goederenstromen uit en naar China (Zuidelijke Zijderoute) vanuit Europa ontwikkeld. Daarnaast is Cabooter partner bij ontwikkeling van railterminals en coolports op de nieuwe site van Port of Baku, waar Nederlandse verslogistieke stromen gereed kunnen worden gemaakt voor verdere export in de Kaukasische regio. Inzake de intermodale logistieke verbinding tussen van logistieke knooppunten Venlo-Baku-Xi'an op de Zijderoute werd op 26 en 27 november 2019 een belangrijke stap gezet: In aanloop naar het evenement European Silk Road Summit te Venlo ondertekenden de Oostenrijkse spoorgoederenvervoerder Rail Cargo Group, het havenbedrijf van Baku en de Nederlandse verlader Cabooter Group een intentieverklaring voor de gezamenlijke ontwikkeling van de Middelste Corridor die Europa en China via Turkije en Azerbaidjan verbindt. Ook werd een pakket aan curriculae voor ADA University (Baku) ontwikkeld door de Maastricht School of Management. Nu er een aantal stabiele relaties is gebouwd, zullen wij onze rol ten aanzien van Azerbaidjan de komende periode afbouwen en primair in handen leggen van het betrokken bedrijfsleven.